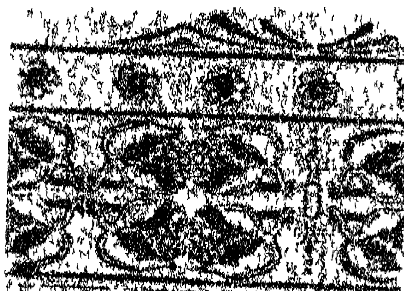
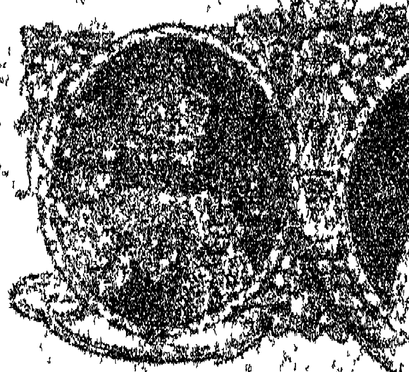

પાંચમા ધો

રચનાર-છગનલાલ મોદ

રાજકોટ

કિંમત રૂ. ૦-

પ્રાથમિકશાળાના

પાંચમા ધોરણને

મુખગણિત શિક્ષક.

૮ ના ગુણોત્તરની સંપૂર્ણ નોંધ સાથે
તમામ ગુણોત્તરનાં લેખાં
ફક્ત ત્રણજ રીતથી
ગણી શકાય એવી નવીન સરળ યુક્તિવાળો.

રચનાર,
છગનલાલ મોતીરામ શાહ.
આસિ૦ માસ્તર. મ્યુ૦ સ્કુલ, નં, ૧ લો.
ભાગાતળાવ—સુરત.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર,
શા૦ મગનલાલ મોતીરામ.
શાહપોર—સુરત.

આવૃત્તિ ૧ લી. પ્રત ૨૦૦૦.
શા ખુ અ.ના જૈન પ્રીન્ટિંગ પ્રેસમાં
મટુભાઈ ભાઇદાસે છાપ્યુ ખપાટીઆ ચકલા—સુરત.
સંવત ૧૯૭૦; સને ૧૯૧૪.

કિંમત રૂ. ૦—૨—૦.

અર્પણ પત્રિકા.

દોહરો.

ગુરૂતા ગુણુ આચારમાં, લાજે ગુલ ગુલાબ;
બહેકતી પરિમલ સદા, દાતા સમ આફતાબ.

સુગુણચંદ્ર શ્રેયસ્કર શ્રીમાન્માન્યવર્ય
વકીલ મહોદય—ગુલાબદાસ ભાઈદાસ
સૂર્યપૂર.

હાર્દિક અભિવંદન—

આપ ઉદારચિત્ત, રાજ્યભક્ત અને સ્વદેશ સુશિક્ષાના ઉત્કર્ષાભિલાષી મહાનુભાવની સેવામા આ નાનકડું કિન્તુ બાલોપયોગી પુસ્તક અર્પણ કરતા કિંકરને આપના, દેશ અને પ્રજાહિતના કાર્યોમા કટિબદ્ધતા, ગુર્જર બાલબાલિકાઓને સચ્છિક્ષા આપવાની સતત્ પ્રયત્નશીલતા, ગુર્જર સાહિત્યની વૃદ્ધિ કરવાની અસ્ખલિત ઉત્કંઠા અને ઉગતા યોગ્ય લેખકોની કદર બુઝી ઉત્તેજન આપવાની ઉદારતા આદિ ઉત્તમ સદ્ગુણો તાદૃશ્ય ખડા થઇ સાથે સાથે સહજમાં હૃદય આ સમર્પિત થઇ જાય છે, તો તે ઉભયને સ્વીકારી કૃતકાર્ય કરશોજી. सुज्ञेषु किमधिकम् ।

આપનો આજન્મ ઋણી સેવક,

છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

પ્રસ્તાવના.

પાચમા ધોરણમાં—૮, ૧૦, ૧૬, ૩૨, ૬૪, ૨૪૦, ૨૫૬ અને ૩૨૦. એ આઠ ગુણોત્તરોનો ઉપયોગ થાય એવા લેખાં શીખવવાનુ નવા મુખગણિતના વિષયના અભ્યાસક્રમમાં સરકારી કેળવણી ખાતાએ ઠરાવ્યું છે. એ બીના લક્ષમાં રાખી શિક્ષક બંધુઓ અને વિદ્યાર્થી ભાઇઓને માર્ગદર્શક થઈ પડે તેટલુ જરૂર પુરતું વિવેચન આ બુકમા આપવા આવ્યું છે.

ચોથા ધોરણના દશ ગુણોત્તરોના સંબંધપૂર્વક ત્રણ જથા પાડી તેનું ક્રમિક સ્પષ્ટીકરણ જેમ તે ધોરણની બુકમા આપ્યું છે, તેજ પ્રમાણે ઉપરના આઠ ગુણોત્તરોના ૮, ૧૬, ૩૨, ૬૪, ૨૫૬ અને ૧૦, ૨૪૦, ૩૨૦. એવા બે જથા પાડયા છે. એ ક્રમ પ્રમાણે શીખવવાથી દરેક નવું ગુણોત્તર શીખવતી વખતે તેની પહેલાંનું ગુણોત્તર સહાયકારી પાઠ તરીકે શિક્ષકને શિક્ષણ તત્ત્વમાં બહુ સહાય કરે છે, એટલુંજ નહિ પણ શિષ્યોને કુંચીઓ સ્મરણમાં રાખી તેનો તાત્કાલિક ઉદ્બોધ થવામાં અને નવી કુંચી પોતાની મેળે ઉપજાવી લેવામાં અમૂલ્ય મદદ કરે છે, એ અનુભવ સિદ્ધ છે.

જુદાં જુદાં ગુણોત્તરના હિસાબો છોડાવવાની જુદી જુદી રીતો હોઇ શકે એ સ્પષ્ટ છે, છતા ચોથા ધોરણના "મુખગણિત શિક્ષક" માં આપી છે તેજ પ્રમાણે **તમામ ગુણોત્તરના હિસાબ ફકત ત્રણજ રીતથી** ગણી શકાય **એવી નવીન સરળ યુક્તિઓનું** પ્રકરણ આ બુકમાં પણ આપ્યુ છે. એ પ્રકરણ એ બાબતમાં સતત્ વિચાર અને અનુભવના પરિણામે ચોથા ધોરણના "મુખગણિતશિક્ષક" માં

દર્શાવેલી રીતો કરતાં વધારે સરળ રીતોવાળું બનાવ્યું છે. આશા છે કે " એક કાંકરે અનેક પક્ષીઓ પડે " તેમ આમાં દર્શાવેલી ત્રણ સરળ રીતિઓથી તમામ હિસાબો સહજમાં છોડાવી શકાશે.

મારા "મુખગણિત શિક્ષક" ની તમામ બુકો ઉપરથી શિક્ષકોએ જાણી લીધું હશેજ કે જુનાં ધોરણોમા લેખાંનો વિષય શીખવાતો હતો, તે નીકળી ગયો નથી; પરંતુ તેનો સમાસ મુખગણિતમાં થઇ ગયો છે. ફેર માત્ર એટલોજ કે પ્રથમ એકજ પરિમાણની સઘળી રીતોનાં લેખા એક જથ્થે શીખવતાં હતાં તેને બદલે હવે તે રીતો જુદાં જુદાં ગુણોત્તરોમાં વહેંચાઈ ગઇ છે, તેમજ એકજ ગુણોત્તરને અંગે અનેક પરિમાણોનાં લેખાં શીખવવાનું ઠર્યું છે.

એક વાત સ્પષ્ટ કરવાની જરૂર છે કે "अति सर्वत्र वर्जयेत्" "દરેક બાબતમાં મધ્યમસર રહેવું" એ ઉક્તિઓ જેમ દુનીઆના બધા વ્યવહારમાં લાભકારક છે, તેજ પ્રમાણે શિક્ષણ શૈલીમાં પણ લાભકારકજ છે; અર્થાત્ અતિશય ઝીણી ઝીણી ગુંચવણ ભરેલી અને સમજણ વગરની ગોખણીઆ કુંચીઓ આપવી એ જેટલે દરજ્જે હાનિકર્તા છે, તેટલેજ દરજ્જે બીલકુલ કુંચીઓ નજ આપવી તેપણ હાનિકર્તાજ છે. જો બીલકુલ કુંચીઓ યા સામાન્ય નિયમો તારવી કઢાવવામાં ન આવે તો શિક્ષણ ફકત વિગતોપરજ આધાર રાખનારૂં થઈ પડે, અને તેવું શિક્ષણ વિસ્મૃત થતાં વાર લાગેજ નહિ એ નિર્વિવાદ છે. માટે શિક્ષણ વિગત અને સિદ્ધાંત એ બંનેપર આધાર રાખનારૂં

હોવું જોઇએ એમ હોય ત્યારેજ તે ફળપ્રદ નીવડે છે, એ વાત સિદ્ધ છે. આપણા સૂત્ર ગ્રંથો એ વિસ્તૃત બીના ટુંકામાં યાદ રાખવાની સરળ યુક્તિઓ નહિ તો બીજું શું છે? એવી યુક્તિ દરેક વિષયના શિક્ષણમાં છેજ અને હોવી પણ જોઇએ. આવા હેતુથી મારા ચોથા ધોરણના "મુખગણિત શિક્ષક"ની બુકનુ અવલોકન કરતાં પ્રે. રા. ટ્રેનિંગ કોલેજના માજી પ્રિન્સિપાલ રા. બ. કમળાશંકર પ્રાણશંકર ત્રિવેદી સાહેબ લખે છે કે "કુંચીઓ જેમ બને તેમ થોડી ને બરાબર સમજણ પડે ને બાળકને ત્રાસ ન આપે એવીજ હોવી જોઇએ; તેજ પ્રમાણે આ બુકમાં પણ મેં એ નિયમ જાળવ્યો છે.

છેવટે મારા ચોથા ધોરણના "મુખગણિત શિક્ષક" માટે કેળવણી ખાતાના અધિકારીઓએ અને બીજા અનેક વિદ્વાન સદ્દ ગૃહસ્થોએ પોતાનો ઉત્તમ અભિપ્રાય આપી સંતોષ બતાવી મને આભારી કીધો છે. તેજ પ્રમાણે તેઓ સાહેબોને અને આ વિષયમાં રસ લેનારા બીજા ગૃહસ્થોને આ રચના પણ હૃદયંગમ થશે. એવી આશા છે. એજ અરજ. તા. ૫-૭-૧૯૧૪.

શાહપોર } લિ૦ સેવક.
સુરત. } છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

જાહેર ખબર.

"મુખગણિત શિક્ષક" માટે મળેલા

વાંચો, **અભિપ્રાયો** વાંચો.

તૈયાર છે. "મુખગણિત શિક્ષક" તૈયાર છે.

પ્રાથમિકશાળાના

પહેલા ધોરણનો રૂ. ૦-૧-૦, બીજા ધોરણનો રૂ. ૦-૧-૩
ત્રીજા ધોરણનો રૂ. ૦-૧-૬, ચોથા ધોરણનો રૂ. ૦-૨-૦
પાંચમા ધોરણનો રૂ. ૦-૨-૦.

ગ્રામ્યશાળાના.

પહેલા બીજા ધોરણનો રૂ. ૦-૨-૬,
ત્રીજા ધોરણનો રૂ. ૦-૨-૦.

કમીશનમાં પુષ્કળ લાભ.

બાળવર્ગનો

મુખગણિત શિક્ષક.

!! તૈયાર છે !!

પત્રવ્યવહાર નીચેને સરનામે કરવો.

શા. મગનલાલ મોતીરામ. શાહપોર-સુરત.

પ્રકરણ ૧.

મનોયત્ન ૧.

નીચેની સંખ્યાના ગુણોત્તર કાઢો.

રૂપીઓ : બે આની	રૂપીઓ .૨૫ બદામ	આનો :૧૦ બદામ
રૂપીઓ : ૧૨॥ દોકડા	રૂપીઓ :૪ ઉપઆના	આનો ૦॥ સુ. પૈસો
રૂપીઓ : ૧૦ સુ પૈસા	રૂપીઓ · ૨ પાઇ	આનો : ૧ પાઇ
રૂપીઓ .૧૦ દોકડા	રૂપીઓ · ૧ દોકડો	આનો : ૧ ઉપઆનો
રૂપીઓ ૮ સુ. પૈસા	રૂપીઓ · ૫/૬ દોકડા	આનો : ૬। બદામ
રૂપીઓ :૧૬ પાઇ	રૂપીઓ ૨/૩ સુ પૈસા	આનો . ૫ બદામ
રૂપીઓ : ૧ આનો	રૂપીઓ .૨/૧૫ આના	આનો : ૦। સુ. પૈસો
રૂપીઓ : ૬। દોકડા	રૂપીઓ .૫/૧૨ દોકડા	આનો : ૦॥ પાઇ
રૂપીઓ : ૫ સુ પૈસા	રૂપીઓ .૧/૩ સુ પૈસા	આનો :૮/૧૫ ઉ. આના
રૂપીઓ*. ૫ દોકડા	રૂપીઓ :૧/૧૫ આના	આનો : ૧૦/૩ બદામ
રૂપીઓ : ૪ સુ પૈસા	રૂપીઓ : ૪/૫ પાઇ	આનો : ૦॥ ઉ.આનો
રૂપીઓ : ૮ પાઇ	રૂપીઓ :૧ ઉપઆનો	આનો : ૨॥ બદામ
રૂપીઓ ·૮/૧૫ આના	રૂપીઓ : ૦॥। પાઇ.	આનો : ૦। પાઇ
રૂપીઓ ·૮/૩ સુ પૈસા	રૂપીઓ : ૫ બદામ	આનો : ૦। ઉ.આનો
રૂપીઓ .૧૦/૩ દોકડા	રૂપીઓ :૦। સુ. પૈસો	આનો .૨૫ વીસવાસી
રૂપીઓ : ૬ પાઇ	રૂપીઓ .૨/૪૫ આના	આનો : ૧/૮ પાઇ
રૂપીઓ : ૨॥ દોકડા	રૂપીઓ : ૨/૧૩ સુ.પૈસા	આનો : ૧ બદામ
રૂપીઓ : ૨ સુ. પૈસા	રૂપીઓ :૫/૧૮ દોકડા	આનો : ૫/૬ બદામ
રૂપીઓ : ૪ પાઇ	આનો : ૧ અધેલો	આનો :૨/૧૫ ઉપ આના
રૂપીઓ : ૧ પૈસો	આનો : ૨ ઉપઆના	આનો :૫/૧૨ બદામ
રૂપીઓ : ૩ પાઇ	આનો :૧૨॥ બદામ	આનો :૧/૧૫ ઉપ આનો

આનો : ૧ ઉ.ઉ.આનો	શિલિંગ : ૩/૫ પેની	એકર : ૨ાા ગુંઠા
આનો : ૫ વીસવાસી	શિલિંગ : ૨ ફાર્ધિંગ	એકર : ૧ાા ગુંઠા
આનો : ૨/૪૫ ઉ. આના	શિલિંગ : ૨/૫ પેની	એકર :૧૦ આના
આનો : ૫/૧૮ બદામ.	શિલિંગ :૧ાા ફાર્ધિંગ	એકર · ૨ાા આના
પૌંડ : ૨ાા શિલિંગ	શિલિંગ .૩/૧૦ પેની	એકર · ૪ ગુંઠા
પૌંડ : ૨ શિલિંગ	શિલિગ : ૧ ફાર્ધિંગ	એકર . ૨ આના
પૌંડ :૧ શિ ૮ પેન્સ	શિલિંગ .૦ાા 'ફાર્ધિંગ	માઇલ : ફર્લાંગ
પૌંડ : ૧ા શિલિંગ	શિલિગ ૦ાા ફાર્ધિંગ	માઇલ : ૦ા ફર્લાંગ
પૌંડ : ૧ શિલિંગ	શિલિંગ : ૩/૩૫ પેની	માઇલ : ૦ા ફર્લાંગ
પૌંડ : ૧૦ પેન્સ	શિલિંગ : ૧/૬૦ પેની	માઇલ : ૫ પોલ
પૌંડ : ૮ પેન્સ.	શિલિંગ : ૧/૩૦ પેની	માઇલ . ૧ા પોલ.
પૌંડ : ૭ાા પેન્સ	શિલિંગ .૩/૧૬ ફાર્ધિંગ	માઇલ . પોલ.
પૌંડ : ૬ પેન્સ	શિલિંગ . ૩/૮૦ પેની	ફર્લાંગ : ૫ પોલ
પૌંડ : ૫ પેન્સ	શિલિંગ : ૧/૩૦ પેની	ફર્લાંગ . ૨ાા પોલ
પૌંડ : ૩ાા પેન્સ	શેર:નવટાંક	ફર્લાંગ . ૧ા પોલ
પૌંડ : ૨ાા પેન્સ	શેર:અધોળ	રૂડ : ૫ પોલ
પૌંડ : ૧૨/૫ પેન્સ	શેર:૧ા રૂ.ભાર	રૂડ : ૨ાા પોલ
પૌંડ : ૨ પેન્સ	શેર:૪ રૂ.ભાર	રૂડ : ૧ા પોલ
પૌંડ : ૧ પેની	મણુ : ૫ શેર	માણી . ૧ાા મણુ
પૌંડ : ૩ાા ફાર્ધિંગ	મણુ . ૨ાા શેર	માણી : ૦ાા મણુ
પૌંડ : ૦ાા પેની	મણુ : ૧ા શેર	માણી ૧૫ શેર
પૌંડ : ૬/૧૩ ફાર્ધિંગ	મણુ : શેર ૦ાાૃ	માણી : ૭ાા શેર
શિલિંગ : ૧ાા પેન્સ	મણુ : શેર ૦)ૃાા	માણી . શેર ૧ાાૃ
શિલિંગ : ૬/૫ પેન્સ	મણુ : ૪ શેર	માણી :૪૮ શેર
શિલિંગ : ૧ પેની	મણુ : નવટાંક	માણી : ૨ શેર
શિલિંગ : ૦ાા પેની	એકર : ૫ ગુંઠા	માણી : ૧ાા શેર

ગ્રોસ : ૧।। ડઝન
ગ્રોસ . ૦।।। ડઝન
ડઝન : ૧।। નંગ
ડઝન . ૦।।। નંગ

એપોથાકરી તોલ.

પૌંડ ૧।। આંસ
પૌડ ૦।।। ઐાંસ
પૌંડ . ૩ ડ્રામ
પૌડ . ૧।। ડ્રામ

ટ્રોય વજનનું તોલ.

પૌંડ : ૧।। ઐાસ
પૌડ : ૦।।। ઐાસ
પૌડ : ૭।। પેનીવેટ
પૌડ : ૩।।। પેનીવેટ
પૌડ : ૨૨।। ગ્રેન
પૌડ : ૨૪ પેનીવેટ
પૌડ : ૧ પેનાવેટ
પૌંડ :૧૮ ગ્રેન
તોલો : ૦।। માસો
તોલો : ૦।।। માસો
તોલો : વાલ
તોલો : ૧।। રતી
વર્ષ : ૧।। માસ
વર્ષ : ૦।।। માસ
વર્ષ : ૩૬ દિવસ
વર્ષ : ૧।। દિવસ

ફુટ : ૧।। ઈંચ
ફુટ . ૦।।। ઈંચ
કળશી . ૨ મણ
કળશી · મણ
કળશી . ૦।। મણ
કળશી . ૦। મણ
કળશી . ૨।। શેર
કળશી . ૨ શેર
કળશી: ૧।। મણ ૪શેર
ગદિઆણો . ૨ વાલ
ગદિઆણો : વાલ
ગદિઆણો : ૦।। વાલ
ગદિઆણો : ૦।।। રતી

એવોર્ડુપોઇઝ વજનનું

પૌંડ : ૨ ઐાસ
પૌંડ · ઐાસ
પૌંડ . ૦।। ઐાસ
પૌંડ . ૦। ઐાસ
પૌંડ . ૧ ડ્રામ
ફરો : ૨ પાયલી
ફરો . પાયલો
ફરો . ૦।। પાયલી
ફરો : ૦। પાયલી
ફરો : ૦। શેર
ખાંડી . ૨।। મણ
ખાંડી : ફરો

ખાંડી . ૧। મણ
ખાંડી . ૦।। ફરો
ખાંડી :૨૫ શેર
ખાંડી . ૦। ફરો
ખાંડી :૧૨।। શેર
ખાંડી . ૨ પાયલી
ખાંડી . શેર ૩)=
ખાંડી . ૨ મણ
ખાંડી : ૨।। શેર
ભાર : ૨।। ધડી
ભાર : ૩ મણ
ભાર : ૧। ધડી
ભાર : ૧।। મણ
ભાર : ૦।।। મણ
ભાર :૧૫ શેર
ભાર : ૩।।। શેર
ભાર : ૨ ધડી
ભાર : ૪ શેર
ભાર : ૩ શેર
ટાંક : ૩ રતી
ટાંક · ૧।। રતી
ટાંક . ૦।।। રતી
ટાંક . ૬ આના
ટાંક . ૧।। આના
કોડી : ૨।। નંગ
કોડી . ૧। નંગ

ધા : ૩ તાવ	વીંધુ : ૬ા કાઠી	હજાર ૩૧ા નંગ
ધા : ૧ા તાવ	વીંધુ : ૨ વસા	હજાર . સેંકડો
ધા : ૦ાા તાવ	વસા : ૨ા કાઠી	ગાંસડી . ૧ા રીમ
રીમ : ૨ા ધા	વસા : ૧ા કાઠી	ગાસડી ૧૨ાા ધા
રીમ : ૧ા ધા	ગાલ્લી : ૩ાા મણ	ગાંસડી : ૬ા ધા
રીમ :૧૫ તાવ	ગાલ્લી : ૭૫ શેર	ગાંસડી ૧ રીમ
રીમ : ૭ા તાવ	ગાલ્લી : ૩૭ાા શેર	બેડીઉં . ૪ મણ
રીમ : ૨ ધા	ગાલ્લી : ૧૮ાા શેર	બેડીઉં : ૨ મણ
રીમ . ૨ તાવ	ગાલ્લી : ૩ મણ	બેડીઉં : મણ
રીમ : ૧ા તાવ	ગાલ્લી : ૫ શેર	બેડીઉં : ૦ા મણ
ગજ : ૩ તસુ	મહીનો : ૩ાા દિવસ	બેડીઉં : ૫ શેર
ગજ : ૧ા તસુ	મહીનો : ૩ દિવસ	બેડીઉં : ૧૨૮ શેર
ગજ : ૦ાા તસુ	સેકડો : ૧૨ા નંગ	બેડીઉં : ૪ શેર
ગજ : ૦ાા આંગળ	સેકડો : ૬ા નંગ	તોલો : ૪ વાલ
વીંધુ : ૨ા વસા.	સેંકડો : ૧૦ નંગ	તોલો . ૨ વાલ
વીંધુ : ૧ા વસા	હજાર . ૧૨૫ નગ	તોલો , ૧ વાલ
વીંધુ : ૧૨ા કાઠી	હજાર . ૬૨ા નંગ	તોલો : ૦ાા વાલ

મનોયત્ન ૨.

૧) શેરના રૂ.ભાર કેટલા ?
૨) શેર : રૂા ભાર.
૩) મણના રૂ. ભાર કેટલા ?
૪) મણના નવટાંક કેટલા ?
૫) મણ : રૂા ભાર.
૬) મણ : નવટાંક.
૭) માણીના શેર કેટલા ?
૮) ખાંડીના શેર કેટલા ?
૯) ભારના શેર કેટલા ?
૧૦) કળશીના શેર કેટલા ?
૧૧) ગાલ્લીના શેર કેટલા ?
૧૨) બેડીઆના શેર કેટલા?
૧૩) ગદિઆણાની રતી કેટલી?
૧૪) માસાની રતી કેટલી ?

૧૫) માણી : શેર.
૧૬) કળશી : શેર.
૧૭)ખાંડી : શેર
૧૮) ભાર : શેર.
૧૯) ગાલ્લી : શેર.
૨૦) એડીઆ · શેર.
૨૧) વર્ષના દિવસ કેટલા ?
૨૨) વર્ષ · દિવસ
૨૩) શેર : ખાંડી.
૨૪) કેટલા શેરની માણી ?
૨૫) કેટલી રતીનો તોલો ?
૨૬) કેટલી રતીનો માસો ?
૨૭) કેટલી રતીનો ગદિઆણો?
૨૮) શેરના નવટાંક કેટલા ?
૨૯) શેરના અધોળ કેટલા ?
૩૦) મણની પાંચશેરી કેટલી?
૩૧) મણની અઢીશેરી કેટલી ?
૩૨) મણની સવાશેરી કેટલી?
૩૩) મણના અધોળા કેટલા?
૩૪) ૩૬ દિવસ ૧ વર્ષ.
૩૫) ૫ ગુઠા . એકર.
૩૭) ૫ પોલ : માઇલ.
૩૮) ૦ાામણુ એડીઉં.
૩૯) ૧ાા રતી : તોલો.
૪૦) ૬૪ શેર : કળશી.
૪૧) કળશીની બશેરી કેટલી?
૪૨) ૭૫ શેર : ગાલ્લી.
૪૩) ૨ વસા : વીઘુ.
૪૪) ગાલ્લીમાં ૫શેર કેટલીવાર?
૪૫) ગાલ્લી : ૫ શેર.
૪૬) ૨ ધા : રીમ.
૪૭) એડીઆની ૫ શેરી કેટલી?
૪૮) ભાર : મણ.
૪૯) કળશી : એડીઉં.
૫૦) ગાલ્લી : ખાંડી.
૫૧) ક્રાઉન : પોંડ.
૫૨) પોંડના ક્રાઉન કેટલા ?
૫૩) વર્ષ : ૧ાા દિવસ.
૫૪) ૧ાા ખાંડી : ૭ાા શેર.
૫૫) ૧ા ભાર : ૦ાા મણ.
૫૬) ૨ ગજ . ૦ાા તસુ.
૫૭) ૩ અધોળ : ૧ાા મણ.
૫૮) ૨ાા નવટાંક : ૨ાા મણ.
૫૯) ૨ા ગાલ્લી : ૧૧ા શેર.
૬૦) ૧ા પોંડ : ૧ા શિલિંગ.
૬૧) કેટલા અડધા ફાર્ધિંગ હોય તો ૧શિલિંગ થાય ?
૬૨) નીચેના રૂપીઆની કિંમત કહો.

૧/૨, ૧/૩, ૧/૪, ૧/૫, ૧/૬, ૧/૮, ૧/૧૦, ૧૧/૧૨, ૧/૧૬, ૧/૨૦, ૧/૨૪, ૧/૨૫, ૧/૩૨,
૧/૪૦, ૧/૪૮, ૧/૫૦, ૧/૬૪, ૧૧/૮૦, ૧/૯૬, ૧/૧૦૦, ૧/૧૨૦, ૧/૧૯૨, ૧/૨૦૦.

૬૩) $\frac{૧}{૨}$, $\frac{૧}{૩}$, $\frac{૧}{૪}$, $\frac{૧}{૫}$, $\frac{૧}{૬}$, $\frac{૧}{૮}$, $\frac{૧}{૧૦}$, $\frac{૧}{૧૨}$, $\frac{૧}{૧૬}$, $\frac{૧}{૨૦}$, $\frac{૧}{૨૪}$, $\frac{૧}{૨૫}$, $\frac{૧}{૪૦}$, $\frac{૧}{૪૮}$, $\frac{૧}{૫૦}$, $\frac{૧}{૧૦૦}$. આનાની કિંમત કહો.

૬૪) ૪ાા પૌંડમાં ૨ાા પૌંડ ઉમેરતા જે જવાબ આવે તેનું ૪ શિલિંગ ૧૦ પેન્સ સાથે ગુણોત્તર શુ ?

૬૫) રૂ. ૩ાાૢ્ાા માંથી રૂ. ૦)૭ાા બાદ કરો અને જે બાકી રહે તેનું રૂ. ૦ાાૢ્ાાા ની સાથે ગુણોત્તર કાઢો.

૬૬) ૭ાા×૭ાાનું ૨ાા×૨ાા સાથે ગુણોત્તર શું ?

૬૭) ૧ાા મણ ને કેટલા શેરનું ગુણોત્તર. ૮

૬૮) ૨ શેર ને કેટલા નવટાંકનું ગુણોત્તર. ૮

૬૯) નવટાંક ને કેટલા શેરનું ગુણોત્તર $\frac{૧}{૨}$

૭૦) ૩ ગાંસડી ને કેટલા રીમનું ગુણોત્તર. ૧૦

૭૧) સેકડો ને કેટલા નંગનું ગુણોત્તર. ૨૦

૭૨) ૩ નવટાંક ને કેટલા શેરનું ગુણોત્તર. $\frac{૧}{૪}$

૭૩) ૧ા રૂપીઓ ને કેટલા આનાનું ગુણોત્તર. ૮

૭૪) કેટલા આના ને ૩ાા રૂપીઆનું ગુણોત્તર. ૧૨

૭૫) ૩ રૂપીઆ ને કેટલી પાઈનું ગુણોત્તર ૪૮

૭૬) કેટલા તોલા ને ૮ ગદિઆણાનું ગુણોત્તર. ૧૬

૭૭) કેટલી કળશી ને ૪ ભારનું ગુણોત્તર. ૨

૭૮) ૫ રૂપીઆ ને કેટલી પાઇનું ગુણોત્તર. ૧૯૨

૭૯) ૭ શિલિંગ ને કેટલા પેન્સનું ગુણોત્તર. ૧૨

૮૦) ૭ પેન્સ ને કેટલા શિલિંગનું ગુણોત્તર. $\frac{૧}{૧૨}$

૮૧) ૩૨ મણ ને કેટલા શેરનું ગુણોત્તર. ૪૦

૮૨) બેડીઉં ને કેટલા શેરનુ ગુણોત્તર. ૪૦

૮૩) કેટલા મણ ને ૫ નવટાંકનું ગુણોત્તર. ૩૨૦

૮૪) ૫ શેર ને કેટલી ખાંડીનું ગુણોત્તર. $\frac{૬}{૧૬૦}$

૮૫) કેટલા ગ્રોસ ને ૨૪ ડઝનનું ગુણોત્તર. ૩

સૂચના—૮૬ થી ૧૦૧ સવાલના જવાબ અનેક આવશે. એવા બીજા પૂછવા.

૮૬) કેટલા રૂપીઆ ને કેટલા આનાનું ગુણોત્તર ૪ ?
૮૭) કેટલા મણ ને કેટલા શેરનું ગુણોત્તર ૪૦ ?
૮૮) કેટલાં બેડીઆં ને કેટલી કળશીનું ગુણોત્તર ૮ ?
૮૯) કેટલા આના ને કેટલી પાઇનું ગુણોત્તર ૧૨ ?
૯૦) કેટલા મણ ને કેટલા શેરનું ગુણોત્તર ૧૬ ?
૯૧) કેટલા તોલા ને કેટલા વાલનું ગુણોત્તર ૮ ?
૯૨) કેટલી ગાલ્લી ને કેટલા મણનું ગુણોત્તર ૩૦ ?
૯૩) કેટલી ખાંડી ને કેટલા શેરનું ગુણોત્તર ૪૦ ?
૯૪) કેટલા પૌંડ ને કેટલા શિલિંગનું ગુણોત્તર ૨૦ ?
૯૫) કેટલા શિલિંગ ને કેટલા પેન્સનું ગુણોત્તર ૧૨ ?
૯૬) કેટલી પાઇ ને કેટલા આનાનું ગુણોત્તર ૧/૧૨ ?
૯૭) કેટલા આના ને કેટલા રૂપીઆનું ગુણોત્તર ૧/૧૬ ?
૯૮) કેટલા શેર ને કેટલા રૂ. ભારનું ગુણોત્તર ૩૨ ?
૯૯) કેટલા મણ ને કેટલી ગાલ્લીનું ગુણોત્તર ૧/૩૦ ?
૧૦૦) કેટલા તસુ ને કેટલા ગજનું ગુણોત્તર ૧/૨૪ ?
૧૦૧) કેટલી રતી ને કેટલા તોલાનું ગુણોત્તર ૧/૯૬ ?

પ્રકરણ ૨.

કસર.

વ્યવહારમાં પદાર્થોની કિંમતની આપ લે ૨લ કરવામાં આવે છે. નાણાંમાં હલકામાં હલકું નાણું પાઇ છે. ૦ા પાઇથી ઉપરાંત થાય તો આખી ગણી લેવામાં આવે છે પણ ૦ા પાઇથી ઓછી થાય તો છોડી દેવામાં આવે છે

હિસાબ દોકડા, બદામ, વીસવાસીથી ગણવામાં આવે છે, તેમાં પણ ઉપર મુજબ કસર મૂકવી. જવાબ દોકડા, બદામ અને વીસવાસીમાં ન માંડતા તેનું નાણું કરી રૂપીઆ, આના, પાઇમાં માડવો.

પ્રકરણ ૩.

તમામ ગુણોત્તરમાં લાગુ પડતી કુંચીઓ.

૧) ભારે પરિમાણ ઉપરથી હલકા પરિમાણની કિંમત કાઢવાની રીત.:—

ભારે પરિમાણની કિંમતને, ભારે પરિમાણ અને હલકા પરિમાણના ગુણોત્તરે ભાગવા. ભાગાકાર ભારે પરિમાણની કિંમતની જાતનો આવશે. જેમકે

૧) રૂા. ૨પાાએ તોલો તો ૪ વાલનુ શું ?

ભારે પરિમાણની કિંમત રૂા. ૨પાાને ભારે પરિમાણ તોલો અને હલકા પરિમાણ ૪ વાલના ગુણોત્તર ૮ ભાગ્યા. ૨પાા÷૮ એટલે ૨પાા×*$\frac{૧}{૮}$= પ૧ આના=રૂ ૩)॥ જવાબ આવ્યો. (૨પાા રૂપીઆને $\frac{૧}{૮}$ ગુણવા અથવા ૨પાા ને $\frac{૧}{૮}$ રૂપીઆએ ગુણવા

---

* ગુણોત્તર એ સાદી સંખ્યા છે છતાં આ રીતમાં તેને વિશેષ (પરિમાણવાળી) સંખ્યા ગણી લેવામાં આવે છે માટે પહેલી સંખ્યા જે વિશેષ સંખ્યા છે તેને સાદી સંખ્યા ગણી લેવી જોઇએ. કારણ સ્પષ્ટ જેમકે ૫ રૂપીઆ×૨=૧૦ રૂપીઆ અથવા ૫×૨ રૂપીઆ=૧૦ રૂપીઆ છે.

એ બરોબર છે. હવે ૧/૮ રૂપીઓ એટલે બે આના માટે ૨૫ાા×૨ આના=૫૧ આના=રૂ ૩)≡)

૨) રૂ. ૬૩) ગાલ્લી તો ૧૨ શેરનું શું ?

ભારે પરિમાણની કિંમત રૂા.૬૩)ને ભારે પરિમાણ ગાલ્લો અને હલકા પરિમાણ ૧૨ શેરના ગુણોત્તર ૧૦૦ એ ભાગ્યા ૬૩–૧૦૦=૬૩ × ૧/૧૦૦=૬૩ દોકડા=રૂ ૦ા≈૦ાા દોકડો જવાબ. (૬૩ રૂપીઆ×૧/૧૦૦=૬૩×૧/૧૦૦ રૂા. છે. ૧/૧૦૦ રૂપીઆ =૧ દોકડો માટે ૬૩×૧=૬૩ દોકડા=રૂ. ૦ા≈૦ાા દોકડો)

૩) ૭ાા ખાંડીના ૫૨ાા રૂપીઆ તો ૩૦ શેરનું શું ?

ભારે પરિમાણની કિંમત રૂા. ૫૨ાાને ભારે પરિમાણ ૭ાા ખાંડી અને હલકા પરિમાણ ૩૦ શેરના ગુણોત્તર ૨૦૦એ ભાગ્યા. ૫૨ાા÷૨૦૦=૨૬ા દોકડા. કારણ રૂપીઆનો ૨૦૦ મો ભાગ ૦ાા દોકડો છે માટે ૫૨ાા×૦ાા=૨૬ા દોકડા=રૂ ૦ા૧ા દો.જ.

૨) હલકા પરિમાણ ઉપરથી ભારે પારમાણની કિંમત કાઢવાની રીતઃ—

હલકા પરિમાણની કિંમતને, હલકા પરિમાણ અને ભારે પરિમાણના ગુણોત્તરે ભાગવા. ભાગાકાર હલકા પરિમાણની કિંમતની જાતનો આવશે. જેમકે

૧) રૂ. ૦)≈ાા નું ૧ા શેર તો મણનુ શું ?

હલકા પરિમાણની કિમત ૨ાા આનાને હલકા પરિમાણ ૧ા શેર અને ભારે પરિમાણ મણના ગુણોત્તર ૧/૩૨ ભાગ્યા ૨ાા આના ÷૧/૩૨=૨ાા આના×૩૨=૮૦ આન=રૂ ૫) જવાબ. અથવા ૨ાા×૩૨ આના=૨ાા×૨ રૂપીઆ=૫ રૂપીઆ.

૨.) રૂ. ૦)≈ા નું શેર તો મણનું શું ?

હલકા પરિમાણની કિંમત ૨ા આનાને હલકા પરિમાણ શેર અને ભારે પરિમાણ મણના ગુણોત્તર $\frac{૧}{૪૦}$ ભાગ્યા. ૨ા÷$\frac{૧}{૪૦}$=૨ા આના×૪૦=૯૦ આના=રૂ. ૫ાા= જવાબ.

૩) ૭ાા શેરના ૬ આના તો ૩ ખાંડીનું શું ?

હલકા પરિમાણની કિંમત ૬ આનાને હલકા પરિમાણ ૭ાા શેર અને ભારે પરિમાણ ૩ ખાંડીના ગુણોત્તર $\frac{૧}{૩૨૦}$ ભાગ્યા. તો ૬ આના÷$\frac{૧}{૩૨૦}$=૬ આના×૩૨૦=૧૯૨૦ આના=રૂ.૧૨૦. અથવા ૬×૩૨૦આના=૬×૨૦ રૂપીઆ=૧૨૦ રૂપીઆ. જવાબ.

૩) કિંમત ઉપરથી વજન કાઢવાની રીત—

જેટલું વજન આપ્યું હોય અને જેટલી કિંમતનું લેવું હોય તે એનો ગુણાકાર કરવો, પછી તે ગુણાકારને આપેલી કિંમતે ભાગવાથી જવાબ આપેલા વજનની જાતનો આવશે,

૧) રૂ. ૪૫ માં ૧ાા ગાલ્લી મઠ મળે તો ૩ રૂા. માં કેટલા આવશે ? ૧ાા×૩=૪ાા, ૪ાા÷૪૫=$\frac{૧}{૧૦}$ ગાલ્લી=૪ મણ જ.

૨) રૂ. ૭૨)નું ૧ાા કળશી તો ૬ રૂ.નું કેટલું ? ૧ાા×૬=૯, ૯÷૭૨=$\frac{૧}{૮}$ કળશી=૨ મણ જવાબ.

૩) ૧૨ આનાના ૨૧ નંગ તો રૂ. ૪)નાં કેટલાં ? ૨૧×૪=૮૪, ૮૪÷૦ાાા=૧૧૨ નંગ જવાબ,

૪) રૂ. ૫૨ાા માં ૧ાા ગાલ્લી મઠ મળે તો રૂ. ૧)~ાામાં કેટલા આવશે ? ૧ાા×૧)~ાા = ૧ાા=ા, ૫૨ાા÷૧ાા=ા=$\frac{૧}{૩૨}$ ગાલ્લી=૩૭ાા શેર.

મનોયત્ન ૩.

૧) એક આનાનું નવટાંક તો મણનું શું ?

૨) રૂપીઆનું ૪ શેર તો ભારનું શું ?

૩) વાલના રૂ. ૦ાા= તો ૨ાા તોલાનું શું ?

૪) રૂ. ૭ા હજાર તો ૧૨૫ નંગનું શું ?
૫) ડઝનના રૂ. ૦)≈ા તો ૨ા ઔંસનું શું ?
૬) રૂ. ૦ા⌐નું ૧૦ શેર તો ગાલ્લીનું શું ?
૭) મહીનાના ૧૭ા રૂ. તો ૧૦ દિવસનું શું ?
૮) ૭ા વાલના રૂ. ૨ા તો ૭ા તોલાનું શું ?
૯) રૂ. ૩૦)નું ૨ા ખાંડી તો રૂ. ૫)નું કેટલું ?
૧૦) રૂ ૦)≈નું ૦ા મણ તો રૂ. ૧૫) નું કેટલું ?
૧૧) મણના રૂ. ૨ા તો રૂ. ૧ા⌐નું કેટલું ?
૧૨) રૂ. ૧૮ાાનું ૨૦ મણ તો રૂ ૩ાા નું કેટલું ?
૧૩) ૭ વર્ષના રૂ ૧૦૫) તો ૩ મહીનાનું શુ ?
૧૪) રૂ. ૧૮)નું ૧૫ મણ તો ૩ાા મણનું શું ?
૧૫) ૩ અધોળના રૂ ૦ા≈ તો ૩ શેરનું શું ?
૧૬) ૭ પેનની ૫ પાઇ તો ૫ આનાની કેટલી ?
૧૭) રૂ. ૨૫ાાએ તોલો તો ૩ાા વાલનું શું ?
૧૮) રૂ. ૧૨ાા નુ ૫ મણ તો ૪ શેરનું શુ ?
૧૯) ૬૪ કેરીનો રૂ. ૧ાા તો રૂ ૧)૦ાાની કેટલી?

પ્રકરણ ૪

શેરના નવટાંક કેટલા ? અચ્છેરના અધોળ ? મણની પાંચશેરી કેટલી ? માસાની રતી ? દિવસના પહોર ? પાયલીની ટિપરી ? ખાંડીના ફરા ? ઔંસના ડ્રામ (એપો) ? માઇલના ફર્લાંગ ? ક્વાર્ટરના બુશલ, બુશલના ગૅલન કેટલા ? જ. ૮. ત્યારે ઉપલાં પરિમાણોનું ગુણોત્તર શું ? જ. ૮.

૮ ગુણોત્તર આવે એવાં કોષ્ટકો.

શેર ને નવટાંક, અચ્છેર ને અધોળ, મણ ને પાંચશેર, માસો ને રતી, દિવસ ને પહોર, પાયલી ને ટિપરી, ખાંડી ને

ફેરો, ઔંસ ને ડ્રામ, (દવા તોલવાનું), માઇલ ને ફર્લાંગ, ક્વાર્ટર ને બુશલ, બુશલ ને ગૅલન.

એ પરિમાણોમાંથી ભારે પરિમાણ કહો. હલકા કહો હલકાં ભારેના કેટલામા ભાગના છે ? જ. ૮મા ભાગના. ભારે હલકાથી કેટલા ગણા છે. જ. ૮ ગણા

જો ભારે પરિમાણના એકમની કિંમત રૂ. ૧ પડે તો હલકા એકમની કિંમત ભારેના કેટલામા ભાગની પડે? જ ૮મા ભાગની રૂપીઆનો ૮મો ભાગ શું ? જ. ૨ આના. રૂપીઆથી કેટલા ગણા આના આવ્યા ? જ. બમણા. પણ જો ભારે એકમની કિંમત રૂ. ૨ પડે તો હલકા એકમની કિંમત કેટલી પડે ? જ. ૪ આના. રૂપીઆથી કેટલા ગણા આના આવ્યા ? જ. બમણા. માટે.

૧) ભારે એકમના રૂપીઆથી બમણા આના હલકા એકમની કિંમત પડે.

ભારે પરિમાણના એકમની કિંમત ૧ આનો પડે તો હલકા એકમની કિંમત કેટલી પડે ? જ. દોઢ પાઇ. આનાથી કેટલા ગણી પાઇ પડે ? જ. દોઢ ગણી. જો ભારે એકમની કિંમત ૨ આના પડે તો હલકા એકમની કિંમત કેટલી પડે? જ. ૩ પાઇ=૧ પૈસો. આનાથી કેટલા ગણી પાઇ આવી ? જ. દોઢ ગણી. પૈસા કેટલા ગણા આવ્યા ? જ. અડધા. ભારે એકમના આનાથી કેટલા ગણી પાઇ આપવી પડે ? જ દોઢ ગણી પૈસા કેટલા ગણા આપવા પડે ? જ અડધા માટે

૨) ભારે એકમના આનાથી દોઢગણી પાઈ અથવા આનાથી અડધા પૈસા હલકા એકમની કિંમત પડે.

ભારે પરિમાણના એકમની કિંમત ૧ પૌંડ પડે તો હલકા એકમની કિંમત કેટલી ? જ. પૌંડના આઠમા ભાગ જેટલી.

પૌડનો આઠમો ભાગ શું ? જ. ૨॥ શિલિંગ. પૌડથી કેટલા ગણા શિલિંગ આવ્યા ? જ. અઢીગણા. ભારે એકમના પૌડથી કેટલા ગણી શિલિંગ આપવી પડે ? જ. અઢીગણી. માટે.

૩) ભારે એકમના પૌંડથી અઢીગણા શિલિંગ હલકા એકમની કિંમત પડે.

ભારે પરિમાણના એકમની કિંમત ૧ શિલિંગ પડે તો હલકા એકમની કિંમત કેટલી પડે ? જ. ૧॥ પેન્સ. શિલિંગથી કેટલા ગણા પેન્સ પડે ? જ. દોઢ ગણા. ભારે એકમના શિલિગથી કેટલા ગણા પેન્સ આપવા પડે ? જ. દોઢ ગણા. માટે

૪) ભારે એકમના શિલિંગથી દોઢ ગણા પેન્સ હલકા એકમની કિંમત પડે ?

ભારે પરિમાણના એકમની કિમત ૧ પેન્સ પડે તો હલકા એકમની કિમત કેટલી પડ ? જ. ૦॥ ફાર્થિંગ. પેન્સથી કેટલા ગણા ફાર્થિંગ પડે ? જ. અડધા. ભારે એકમના પેન્સથી કેટલા ગણા ફાર્થિંગ આપવા પડે? જ. અડધા.માટે

૫) ભારે એકમના પેન્સથી અડધા ફાર્થિંગ હલકા એકમની કિંમત પડે.

આગળ કુંચીઓ કઢાવી છે માટે નીચેના હિસાબ પૂછો.

રૂ. ૧)નું ૧ મણ તો ૫ શેરનું શુ ? જ. ૨ આના.
રૂ. ૨)નુ ૩ મણ તો ૧૫ શેરનું શું ? જ. ૪ આના.
રૂ. ૫)નું ૧૬ મણ તો ૨ મણનું શું ? જ. ૧૦ આના.
રૂ. ૦)~નું શેર તો ૧ નવટાંકનું શું ?જ. ૧॥ પાઇ.
રૂ ૦)≡નું ૧॥શેર તો ૧॥ નવટાંકનું શું? જ. ૪॥ પાઇ.
૧ પૈસાનું ૧ શેર તો ૧ નવટાંકનું શું? ૦॥ ઉપઆનો
૭ પૈસાનું ૪ શેર તો ૪ નવટાકનું શું? ૩॥ ઉપઆના.

હવે રૂપીઆના ભાવ પરથી ભારે પરથી હલકાની કુંચી કઢાવો.

***રૂપીઆના ભાવપરથી ભારેપરથી હલકાની કિંમત—**

૧) જેટલા રૂપીઆનું જેટલું ભારે પરિમાણ તેથી બમણા આનાનું તેટલુંજ હલકું પરિમાણ.

૨) જેટલા આનાનું જેટલું ભારે પરિમાણ તેથી દોઢ ગણી પાઇનું તેટલુંજ હલકું પરિમાણ

૩) જેટલા પૈસાનું જેટલું ભારે પરિમાણ તેથી ૦॥ ઉપઆનાનું તેટલુંજ હલકું પરિમાણ.

હલકાથી ભારે કેટલા ગણા છે ? જ. ૮ ગણા.

હવે જો હલકા એકમની કિંમત ૧ રૂ, ૧ આનો, ૧ પૈસો, ૧ પાઇ, ૧ પૌંડ, ૧ શિલિંગ, ૧ પેન્સ, ૧ ફાર્ધિંગ પડે તો ભારે એકમની કિંમત કેટલા ગણી પડે ? જ. ૮ ગણી. ૮ ગણી એટલે ? ૮ રૂ., ૮ આના=૦॥ રૂ, ૮ પૈસા=બે આના, ૮ પાઈ, ૮ પૌંડ, ૮ શિલિંગ, ૮ ફાર્ધિંગ=૨ પેન્સ પડે. માટે

૧) હલકા એકમની કિંમત ૧ રૂ. પડે તો ભારેએકમની શી ? ૮રૂ.
૨) ,, ,, ,, ૧ આનો ,, ,, ,, ,, ? ૦॥ રૂ.
૩) ,, ,, ,, ૧ પૈસો ,, ,, ,, ,, ? ૨ આના.
૪) ,, ,, ,, ૧ પાઇ ,, ,, ,, ,, ? ૮ પાઇ.
૫) ,, ,, ,, ૧ પૌંડ ,, ,, ,, ,, ? ૮ પૌંડ.
૬) ,, ,, ,, ૧ શિલિંગ,, ,, ,, ,, ? ૮ શિ.

---

* ૧૬ના ગુણોત્તરમા ૮ ના ગુણોત્તરથી અડધી કિંમત.
૩૨ના ગુણોત્તરમાં ૮ ના ગુણોત્તરથી ૦। કિંમત.
૬૪ના ગુણોત્તરમાં ૮ ના ગુણોત્તરથી ૧/૮ કિંમત.
૨૫૬ના ગુણોત્તરમાં ૮ ના ગુણોત્તરથી ૧/૩૨ કિંમત.

૭) હલકાએકમની કિંમત૧ પેન્સ પડે તો ભારે એકમની શી?૮પેન્સ
૮) ,, ,, ,, ૧ ફાર્ધિંગ ,, ,, ,, ,, ? ૨ પેન્સ.

હલકા એકમપરથી ભારે એકમની કિંમત—

૧) આનાથી ૦॥ રૂપીઆ. ૨) પૈસાથી બમણા આના. ૩) પાઇથી ૦॥ આના અને બમણી પાઇ. ૪) ફાર્ધિંગથી બમણા પેન્સ.

આગળ કુંચીઓ કઢાવી છે માટે નીચેના હિસાબ પૂછો.

રૂ. ૧) નું ૧ નવટાંક તો ૧ શેરનું શુ ? જ. ૮ રૂ.
રૂ. ૨) નું ૩ નવટાંક તો ૩ શેરનું શું ? જ. ૧૬ રૂ.
રૂ. ૦)~નું ૧ નવટાંક તો ૧ શેરનુ શું ? જ. ૦॥ રૂ.
રૂ. ૦)≋નું ૩ નવટાંક તો ૩ શેરનું શું ? જ. ૧॥ રૂ.
૧ પૈસાનું ૧ નવટાંક તો ૧ શેરનું શું ? જ. ૨ આના
૪ પૈસાનું ૫ નવટાંક તો ૫ શેરનુ શું ? જ. ૮ આના
૧ પાઇનું ૧ નવટાંક તો ૧ શેરનું શું ? જ. ૮ પાઈ
૨ પાઇનું ૩ નવટાંક તો ૩ શેરનું શું ? જ. ૧૬ પાઇ

હવે રૂપીઆના ભાવપરથી હલકાપરથી ભારેની કુંચીઓ કઢાવો.

*રૂપીઆના ભાવપરથી હલકાપરથી ભારેની કિંમત—

૧) જેટલા રૂપીઆનું જેટલું હલકું ૃપરિમાણ તેથી ૮ ગણા રૂપીઆનું તેટલુંજ ભારે પરિમાણ.
૨) જેટલા આનાનું જેટલું હલકું પરિમાણ તેથી ૦॥ રૂપીઆનું તેટલુંજ ભારે પરિમાણ

---

*$\frac{૧}{૧૬}$ ગુણોત્તરમાં $\frac{૧}{૮}$ ગુણોત્તરથી બમણી કિંમત.
$\frac{૧}{૩૨}$ ગુણોત્તરમાં $\frac{૧}{૮}$ ગુણોત્તરથી ૪ ગણી કિંમત.
$\frac{૧}{૬૪}$ ગુણોત્તરમાં $\frac{૧}{૮}$ ગુણોત્તરથી ૮ ગણી કિંમત.
$\frac{૧}{૨૫૬}$ ગુણોત્તરમાં $\frac{૧}{૮}$ ગુણોત્તરથી ૩૨ ગણી કિંમત.

૩) જેટલા પૈસાનું જેટલું હલકું પરિમાણ તેથી બમણા આનાનું તેટલુંજ ભારે પરિમાણ.

૪) જેટલી પાઇનું જેટલું હલકું પરિમાણ તેથી ૮ ગણી પાઇનું તેટલુંજ ભારે પરિમાણ.

ઉદાહરણ—

૧) રૂ. ૩)નું શેર તો નવટાંકનું શું ? જ. રૂપીઆથી બમણા આના. માટે ૩×૨=૬ આના=રૂ ૦|=

૨) ૫ આનાનું મણ તો ૫ શેરનું શું ? જ. આનાથી દોઢ ગણી પાઇ માટે ૫×૧॥=૭॥ પાઇ=રૂ ૦)૦॥૧॥ પાઇ.

૩) ૨॥ પૌંડમાં ૧ માઇલ રેલવે દુરસ્ત થાય તો ૧ ફર્લાંગ રેલવે દુરસ્ત કરામણી શું ખર્ચ થશે ? જ. પૌંડથી ૨॥ ગણી શિલિંગ માટે ૨॥×૨॥=૬। શિલિંગ.

૪) ૩ શિલિંગમાં ૧ ઔંસ દવા મળે તો ૧ ડ્રામનું શું ? જ. શિલિંગથી દોઢા પેન્સ માટે ૩×૧॥=૪॥ પેન્સ.

૫) ૪ પેન્સમાં ૧ માઇલની મુસાફરી થાય તો ૧ ફર્લાંગ મુસાફરીનું શું આપવું પડશે ? જ પેન્સથી ૦॥ ફાર્ધિંગ. માટે ૪×૦॥=૨ ફાર્ધિંગ=૦॥ પેન્સ

૬) રૂ. ૫)નુ ૩ માસા તો દશ આનાનું કેટલું ? જ. રૂપીઆથી બમણા આના છે. માટે માસા જેટલીજ રતી એટલે ૩ રતી=૧ વાલ.

૭) ૪ આનાનુ ૨ પાયલી તો ૬ પાઇનું કેટલું ? જ. આનાની દોઢ ગણો પાઇ છે માટે પાયલી જેટલીજ ટીપરી એટલે ૨ ટીપરી.

૮) ૨ પૈસાનું ૩ શેર તો ૧ ઉપઆનાનું (૦॥ પાઇનું) કેટલું? જ. પૈસાથી અડધા ઉપઆના છે માટે શેર જેટલાજ નવટાંક એટલે ૩ નવટાંક.

૯) રૂ. ૨૫)નું ૨ ખાંડી તો રૂ. ૧ાા~માં કેટલું આવે ? જ. રૂપીઆ જેટલાજ આના છે માટે ખાંડીથી અડધા ફરા એટલે ૧ ફરો

૧૦) ૬ આનાનું ૪ શેર તો ૪ાા પાઇ (૬ ઉપઆના)નું કેટલું ? જ. આના જેટલા ઉપઆના છે માટે શેરથી અડધા નવટાંક એટલે ૨ નવટાંક=૦ા શેર.

૧૧) રૂ. ૧)નું ૫ શેર તો મણનું શું ? જ. રૂપીઆથી ૮ ગણા રૂપીઆ માટે ૮ રૂ.

૧૨) રૂ ૦)=નું નવટાંક તો શેરનું શું ? જ. આનાથી ૦ાા રૂપીઆ માટે ૨×૦ાા=૧ રૂ.

૧૩) ૩ પૈસાની ટીપરી તો પાયલીનું શું ? જ. પૈસાથી બમણા આના માટે ૩×૨=૬ આના=રૂ. ૦ા≈

૧૪) ૨ પાઇનું નવટાંક તો શેરનું શું ? જ. પાઇથી ૮ ગણી પાઇ માટે ૨×૮=૧૬ પાઇ=રૂ. ૦)-૧૧ પાઈ.

૧૫) ૦ાા પૌંડના બુશલ ધઉં મળે તો કવાર્ટરનું શું ? જ. પૌંડથી ૮ ગણા પૌંડ માટે ૦ાા×૮=૪ પૌંડ.

૧૬) ૨ાા શિલિંગમાં ગૅલન કોપરેલ મળે તો બુશલ કોપરેલનું શું ? જ શિલિંગથી ૮ શિલિંગ માટે ૨ાા×૮=૨૦ શિલિંગ=૧ પૌંડ.

૧૭) ૩ાા પેન્સમાં ૧ ડ્રામ દવા મળે તો ૧ ઔંસનું શું ? જ. પેન્સથી ૮ ગણા પેન્સ માટે ૩ાા×૮=૩૦ પેન્સ =૨ાા શિલિંગ.

૧૮) ૧ા ફાર્ધિંગમાં ૧ ડ્રામ દવા મળે તો ૧ ઔંસનું શું ? જ. ફાર્ધિંગથી ૮ ગણા ફાર્ધિંગ માટે ૧ા×૮=૧૦ ફાર્ધિંગ=૨ાા પેન્સ.

૧૯) ૩ આનાનું નવટાંક તો ૩ રૂપીઆનુ કેટલું ? જ. આના જેટલાજ રૂપીઆ છે માટે નવટાંકથી બમણા શેર એટલે ૨ શેર

૨૦) ૨ ઉપઆના (૧॥ પાઇનું) નવટાંક તો ૨ આનાનું કે- ટલું ? જ. ઉપઆના જેટલાજ આના છે માટે નવ- ટાંકથી બમણા શેર એટલે ૨ શેર.

૨૧) રૂ. ૫)નું ૩ નવટાંક તો ૪૦ રૂપીઆનું કેટલું ? જ. રૂપીઆથી ૮ ગણા રૂપીઆ છે માટે નવટાંક જેટલાજ શેર એટલે ૩ શેર,

૨૨) રૂ. ૦)≈ નું ૨ નવટાંક તો રૂ. ૧॥નું કેટલું ? જ. આનાથી ૦॥ રૂપીઆ છે માટે નવટાંક જેટલાજ શેર એટલે ૨ શેર.

૨૩) ૩ પૈસાનું ૫ નવટાંક તો ૬ આનાનું કેટલું ? જ. પૈસાથી બમણા આના છે માટે નવટાંક જેટલાજ શેર એટલે ૫ શેર.

૨૪) ૨ પાઇનું ૩ નવટાંક તો ૧૬ પાઇનું કેટલું ? જ. પાઇથી ૮ ગણી પાઇ છે. માટે નવટાંક જેટલાજ એટલે ૩ શેર.

મનોયત્ન ૪.

૧) રૂ. ૦॥ શેર તો નવટાંકનું શું ?

૨) ૫ શેર બોરના ૩ આના તો મણનું શું ?

૩) નવટાંક હીંગના રૂ. ૦)≈॥ તો શેરનું શું ?

૪) રૂ. ૨॥ એ શેર હીંગ મળે તો રૂ. ૧≈ાની કેટલી ?

૫) મણના રૂ. ૧॥। તો ૫ શેરનું શું ?

૬) રૂ. ૨॥ એ શેર તો ૫ રૂપીઆભારનું શું ?

૭) ૨ાા પૈસાનું ૫ શેર તો મણનું શું ?

૮) રૂ. ૦)~ાાનું શેર તો રૂ ૧ાાનું કેટલું ?

૯) ૫ શેરના રૂ ૦ા= તો મણનું શું ?

૧૦) રૂ. ૩ાા એ મણ તો ૧ાા મણ ૫ શેરનું શું ?

૧૧) મણ મગના રૂ. ૧ાા≈ાા તો મણ ૩) ૫ શેરનું શું ?

૧૨) રૂ. ૨ાા≈ાાનું મણ તો ૨ાા મણ ૫ શેરનું ?

૧૩) ટીપરીની ૫ પાઇ તો પાયલીનું શું ?

૧૪) ૧ આનાની ૧ા પાયલી તો ૩ાા ટીપરીનું શું ?

૧૫) મણ મગના રૂ. ૨)= તો ૧૫ શેરનું શું ?

૧૬) રૂ ૪ાા≈ની મણ ખાંડ તો ૦ાા મણ ૫ શેરનું શું ?

૧૭) રૂ ૦ાાા માસો તો રૂ. ૦ા~ાાનું કેટલું ?

૧૮) ૫ શેર દુધીનો રૂ. ૦)~ાા તો ૪ાા મણનું શું ?

૧૯) ૧ાા માસાનો રૂ ૦)~ તો દોઢ પાઇનું કેટલું ?

૨૦) રૂપીઆની ૧૦ાા શેર ખાંડ તો શેર ૧ાા≈ાાનું શું ?

૨૧) શેર ૦)૦ાાનો એક આનો તો ૨ાા શેરનું શું ?

૨૨) રૂ. ૨૧ાા≈ મણ તો ૨ાા મણ ૫ શેરનું શું ?

૨૩) રૂ. ૦ા≈માં એક માઇલની મુસાફરી થાય તો ફર્લાંગ મુસાફરીનું શું બેસે ?

૨૪) ૨ાા શિલિંગમાં ૧ માઇલની મુસાફરી થાય તો ૫ માઇલ ૨ ફર્લાંગ મુસાફરીનું શું ખર્ચ થાય ?

૨૫) રૂ. ૦)≈નું ૫ રૂપીઆભાર તો શેરનું શું ?

૨૬) ૧ા પૈસાનું ૫ શેર તો મણનું શું ?

૨૭) ૨ા પોંડમાં માઇલની મુસાફરી થાય તો ૨ા શિલિંગમાં કેટલી મુસાફરી થશે?

૨૮) સ્તીના રૂ. ૦ા= તો ૨ા માસાનું શું ?

૨૯) ૫ શેર વેગણના રૂ ૦)≈ાાા તો રૂ. ૧ાા≈માં કેટલા આવે?

૩૦) રૂડ જમીનના ૩।। પૌંડ પડે તો ૫ પોલનું શુ ?
૩૧) વર્ષનો પગાર ૨।। શિલિંગ તો ૧।। મહીનાનો કેટલો ?
૩૨) ૨। પૌંડમાં ૧।। ઔંસ દવા મળે તો પૌંડ દવાનું શું બેસે?
૩૩) ૧।। પૌંડમાં ગ્રોસ લેપ આવે તો ૧।। ડઝનનું શું ?
૩૪) કોથળા ઘઉંના રૂ. ૧૩।૦।। બેસે તો ૦।। મણ ૫ શેરનું?
૩૫) મોટાહારાના રૂ. ૨૨।।। તો ૨।। મણ ૫ શેરનું શું ?
૩૬) ગજ બનાતના રૂ. ૩।। તો ૩ તસુનુ શું ?
૩૭) રૂ. ૪૭।। એ ગાલ્લી તો મણ ૩।। મણનું શું ?
૩૮) ગદિઆણાના રૂ. ૧૨।।। તો ૩ વાલનું શું ?
૩૯) રૂ. ૧૮।।। એ સેકડો રૂ ૨ાનાનાં કેટલાં નંગ ?

૧૬ ગુણોત્તર આવે એવાં કોષ્ટકો.

શેર ને અધોળ. મણ ને અઢીશેરો. કળશી ને મણ; ગદિઆણો ને વાલ; ફરો ને પાયલી; ઔંસ ને દ્રામ (એવ), પૌંડ ને ઔંસ (એવ), ગુંઠો ને ચોરસ આના, પૌંડ ને ૦।। ઔંસ (દવાનું), માઇલ ને ૦।। ફર્લાંગ

ભારે એકમ ઉપરથી હલકા એકમની કિંમત.—

૧) રૂપીઆના જેટલાજ આના.
૨) આના જેટલાજ ઉપઆના.
૩) પૌડથી ૧। ગણા શિલિંગ.
૪) શિલિંગથી પોણા પેન્સ.

હલકા એકમ ઉપરથી ભારે એકમની કિંમત.—

૧) આના જેટલાજ રૂપીઆ.
૨) પૈસાથી ૪ગણા આના અથવા પૈસાથી ૦। ગણા રૂપીઆ.
૩) ફાર્ધિંગથી ૪ ગણા પેન્સ.

મનોયત્ન ૫.

૧) શેરના રૂ. ૪॥ તો અધોળનું શું ?
૨) મણના રૂ. ૨॥ તો ૨॥ શેરનું શુ ?
૩) મણના રૂ. ૨। તો ૨॥ શેરનું શુ ?
૪) મણના ૭ આના તો કળશીનું શુ ?
૫) રૂ. ૧૨॥। કળશી તો ૨। મણનું શુ ?
૬) રૂ. ૭॥નુ ૦॥ તોલો તો ૪॥ વાલનું શુ ?
૭) રૂ ૦॥।૦॥નું વાલ તો ગદિઆણાનું શુ ?
૮) ૦॥ તોલાના રૂ. ૧૩॥। તો ૨ વાલનું શું ?
૯) ૩॥ પૈસાની પાયલી તો ૪રાનું શું ?
૧૦) રૂ. ૧૭॥ ફરો તો ૩ પાયલીનુ શું ?
૧૧) એક ગુંઠા જમીનનું ગણોત રૂ. ૨॥ તો રૂ. ૦॥ કેટલી જમીનનું ગણોત આવે ?
૧૨) ૧॥ કળશીના રૂ ૨। તો ૧॥ મણનું શું !
૧૩) રૂ. ૧॥। ફરો તો ૯ પાયલીનું શું ?
૧૪) રૂ. ૯॥નુ મણ તો ૩ અઢી શેરીનું શું ?
૧૫) રૂ. ૭॥ મણ તો ૧॥ મણ ૨॥ શેરનું શું ?
૧૬) ૨॥ શેરના ૩ પૈસા તો મણનું શું ?
૧૭) રૂ ૧૫॥। ગદિઆણો તો ૨॥ વાલનું શું ?
૧૮) રૂ. ૧૮) કળશી તો મણનું શું ?
૧૯) ૨॥ શેરના રૂ. ૦)॥ તો ૨॥ મણનુ શું ?
૨૦) રૂ. ૭।। ગદિઆણો તો ૭॥ વાલ ૦॥ રતીનું શું ?
૨૧) રૂ. ૦)॥ નું અધોળ તો રૂ. ૦॥નું કેટલું ?
૨૨) રૂ. ૧)નું ૧॥ શેર તો રૂ. ૦।નું કેટલું ?
૨૩) ૨॥ શેરનો રૂ. ૦)। તો શેર ૦।નું શુ ?

૨૪) ૩ાા અધોળને। રૂ. ૦)~ તો ૭ શેરનું શું ?

૨૫) એક પૈસાનું ૧ાા શેર તો ૦ાા મણ ૧ શેરનું શું ?

૨૬) રૂ. ૧)નું ૧ાા મણ તો ૭ાા શેરનું શું ?

૨૭) રૂ. ૧)નું ૨ાા મણ તો ૬ા શેરનું શુ ?

૨૮) ૨ાા શેર ને। એક પૈસો તો ૭ાા મણનું શું ?

૨૯) રૂ. ૦)~ાાનું ૨ાા શેર તો રૂ. ૨ાનું કેટલું ?

૩૦) રૂ. ૨ાાા ગાદિઆણો તો ૪ાા વાલનું શું ?

૩૧) રૂ. ૦)≋ાાનું ૩ાા શેર તો ૧ા મણ ૬ શેરનું શું ?

૩૨) પાયલીના રૂ ૦)=ા તો ફરાનું શું ?

૩૩) રૂ. ૨૭ાા= ગુઠો જમીન તો ૩ આના જમીનનું શું?

૩૪) રૂ. ૧ાા~નું ૧ા શેર તો અધોળનું શુ ?

૩૫) રૂ. ૧૫ાા=નું ૧ાા મણ તો રૂ. ૩ાાા=ાામાં કેટલું આવે ?

૩૬) ૨ પૈસાનું ૨ાા શેર તો રૂ. ૧ાા~નું કેટલું ?

૩૭) ૨ા પૈસાનું શેર તો રૂ. ૫ાા=નું કેટલું ?

૩૮) ફરાના રૂ. ૩ાા≋ તો ૩ાા પાયલીનું શું ?

૩૯) રૂ. ૨૩ાાા ખાંડી તો ૧ા મણનું શું ?

૪૦) રૂ. ૩૩ાાા બેડીઉં તો ૨ મણનું શુ ?

૪૧) રૂ. ૩૫) ગાલ્લી તો ૧ાાા મણ ૫ શેરનું શું ?

૪૨) રૂ. ૨૩ાા= ભાર તો ૧ાા મણનું શુ ?

૪૩) રૂ. ૨૧ા= ગજ તો ૧ાા તસુનું શું ?

૪૪) ૪ાા તસુના રૂ. ૦ાા~ાા તો ૩ ગજનુ શું ?

૪૫) ૨ વાલના રૂ. ૦ાા=ાાા તો તોલાનું શું ?

૪૬) રૂ. ૦)=ાના ૫ નંગ તો ૮૦ નંગનું શું ?

૪૭) ૧૨૫ નળીઆનાં રૂ ૦ાા= તો બે હજારનું શું ?

૪૮) રૂા. ૧૨ાા ગ્રોસ તો ૯ નંગનું શું ?

૪૯) રૂ. ૪૩) ગાલ્લી તો રૂ. ૨ાા≋નું કેટલું ?

૫૦) રૂ. ૨૩ાાા હજાર તો રૂ. ૧ાાાાાના કેટલાં નંગ?
૫૧) રૂ. ૨૩ાાાનું ૧ા ખાંડી તો ૧ાા મણ ૨ાા શેરનું શું?
૫૨) ડઝનનો રૂ. ૦ાાા તો રૂ. ૦)ના કેટલાં નંગ?
૫૩) રૂ. ૧૦૦નુ વ્યાજ રૂ. ૫ તો રૂ. ૬ાનુ કેટલુ આવે?
૫૪) ૨ાા મણના રૂ. ૬ાાા તો ૨ ખાંડીનું શું?
૫૫) રૂ. ૩૫)નુ વ્યાજ રૂ. ૦) તો રૂ. ૫૬૦નુ કેટલુ?

૩૨ ગુણોત્તર આવે એવાં કોષ્ટકો.

તોલો ને વાલ; એડીઉ ને મણ, ટ્રોય પૌંડ ને રૂપીઆ-ભાર; બુશલ ને કવાર્ટ, કવાર્ટર ને પેક; મણ ને સવાશેરી; કળશી ને અધમણીઓ; શેર ને ૧ા રૂપીઆભાર.

ભારે એકમ ઉપરથી હલકા એકમની કિંમતઃ—

૧) રૂપીઆથી અડધા આના
૨) આનાથી અડધા ઉપઆના.
૩) પૌંડથી ૭ાા ગણા પેન્સ.
૪)શિલિંગથી દોઢ ગણા ફાર્ધિંગ.

હલકા એકમ ઉપરથી ભારે એકમની કિંમત—

૧) આનાથી બમણા રૂપીઆ
૨) પૈસાથી અડધા રૂપીઆ.
૩) ફાર્ધિંગથી ૮ ગણા પેન્સ.

મનોયત્ન ૬.

૧) રૂ. ૩ાા મણ તો ૧ા શેરનું શું આપવુ?
૨) રૂ. ૨૪) મણ તો ૧ા શેરનું શું?
૩) રૂ. ૧૬ાાા એડીઉં નો મણનું શું?
૪) રૂ. ૩૬) તોલો તો ૧ વાલનું શું?
૫) રૂ. ૨૫ાા તોલો તો ૩ વાલનું શું?

૬) રૂ. ૨૪॥ કળશી તો ૦॥ મણનું શું ?
૭) ૦॥ મણના રૂ ૨॥≈॥ તો કળશીનું શું ?
૮) રૂ. ૫૫॥ બેડીઉં તો રૂ. ૧૦ાનાનું કેટલું ?
૯) રૂ. ૦॥-નું વાલ તો રૂ. ૯॥-નું કેટલું ?
૧૦) ૩ પૈસાનું ૧ા શેર તો મણનું શું ?
૧૧) રૂ. ૨૭॥ તોલો તો ૮ા વાલ ૦॥ રતીનું શું ?
૧૨) રૂ ૧॥-નું ૨ વાલ તો તોલાનું શું ?
૧૩) રૂ. ૨ા॥ મણ તો ૩૮॥ શેરનું શું ?
૧૪) ૧ા શેરના રૂ ૦)≈॥ તો મણનું શું ?
૧૫) રૂ. ૩૨॥= તોલો તો રૂ. ૮)=ાનું કેટલું ?
૧૬) રૂ. ૦॥=નું ૨ વાલ તો ૪ ગદિઆણાનું શું ?
૧૭) વાલનો રૂ ૦)૦॥ તો રૂ. ૨ામા કેટલું આવે ?
૧૮) ૩ પૈસાનું ૧ા શેર તો રૂ. ૩॥નું કેટલું ?
૧૯) વાલના રૂ ૦)=॥ તો ૧॥ગ. ૭ાવાલ ૧॥ રતીનું શું ?
૨૦) રૂ. ૨૩॥= મણ તો ૭॥ શેરનું શું આપવું ?
૨૧) ૦॥ મણના રૂ. ૦)≈॥ તો ૦॥ કળશીનું શું ?
૨૨) રૂ. ૧૮॥ મણ તો રૂ. ૦॥≈નું કેટલું ?
૨૩) ૨ા શેરનો રૂ ૦)- તો ૪॥ મણનું શું ?
૨૪) રૂ. ૦)≈॥નું ૧ા મણ તો ૧ા બેડાંઆંનું શું ?
૨૫) રૂ ૩૨॥ ફરો તો રૂ ૧૨ા૦॥નું કેટલું ?
૨૬) રૂ. ૦॥=નું ૨૦ શેર તો ૧ ગાલ્લી ૨ મણનું શું ?
૨૭) ધડીના રૂ. ૨॥ તો ૧॥ શેરનું શું ?
૨૮) રૂ. ૨૬૨॥ વીધુ તો ૧૨॥ કાઠીનું શું ?
૨૯) હજારના રૂ ૧૫) તો રૂ. ૦ા≈ાના કેટલા નંગ ?
૩૦) ગાલ્લીના રૂ. ૫૪॥ તો ૦॥ મણ ૭॥ શેરનું શું ?
૩૧) રૂ ૨૬॥= માણી તો ૧૫ શેરનું શું

૩૨) રૂ. ૨॥= ગજ તો ૦॥ તસુનું શું ?
૩૩) ૨૫ શેરના રૂ. ૧)=॥ તો ખાંડીનો ભાવ શો ?
૩૪) રૂ. ૦-નું ૩૧। નંગ તો હજારનુ શું ?
૩૫) રૂ. ૦॥નું ૩૭॥ શેર તે રૂ ૨૪)નુ કેટલું ?
૩૬) ૭॥ શેરના રૂ. ૦॥≡। તો ૬ મણનું શુ ?
૩૭) રૂ. ૨।નું શેર તો ધડીનું શુ ?
૩૮) રૂ. ૩)=નુ બ્યાજ રૂ. ૦)≡ થયું તો રૂ. ૧૦૦)નું કેટલું?

૬૪ ગુણોત્તર આવે એવાં કોષ્ટકો.

ફરો ને શેર, કળશી ને દશશેર; બેડાઉં ને અધમણીઓ; તોલો ને ૦॥ વાલ, મણ ને શેર ૦॥=; માઇલ ને ૫ પોલ;

ભારે એકમ પરથી હલકા એકમની કિંમત:—

૧) રૂપીઆ જેટલાજ પૈસા અથવા રૂ.થી ૦ાગણા આના.
૨) આનાથી ૦। ગણા ઉપઆના.
૩) પૌંડથી ૩॥ ગણા પેન્સ.
૪) શિલિંગથી ૦॥ ગણા ફાર્ધિંગ.

હલકા એકમ ઉપરથી ભારે એકમની કિંમત.—

૧) આનાથી ચોગણા રૂપીઆ.
૨) પૈસા જેટલાજ રૂપીઆ.
૩) ફાર્ધિંગથી ૧૬ ગણા પેન્સ.

મનોયત્ન ૭,

૧) રૂ. ૧૯૨) બેડીઉં તો ૦। મણનું શું ?
૨) ૦॥ મણના રૂ. ૨॥ તો બેડીઆનું શું ?
૩) રૂ. ૭॥ ફરો તો ૧ શેરનું શું ?
૪) રૂ, ૨૫॥= કળશી તો ૧॥ મણનું શું ?
૫) રૂ. ૦॥≡નું ૦॥ મણ તો બેડીઆનું શું ?

૬) રૂ. ૩પ॥ કળશી તો રૂ. ૩।–નું કેટલું ?
૭) ૧૦ શેરના ૪ પૈસા તો બેડીઆનું શું ?
૮) ૨ પાધનું વાલ તો રૂ. ।નું કેટલુ ?
૯) રૂ. ૧)નુ ૨॥ વાલ તો ૫ તોલાનું શુ ?
૧૦) પૈસાનું ૦॥ શેર તો ૦। બેડીઆનું શુ ?
૧૧) શેરના ૩ પૈસા તો ૪૨ાનું શુ ?
૧૨) ૫ પૈસાનુ ૧૦ શેર તો રૂ. ૩)નું કેટલુ ?
૧૩) એક પૈસાનુ શેર તો રૂ. ૧)નું કેટલું ?
૧૪) રૂ. ૧)નુ ૦॥। મણુ તો કળશીનું શું ?
૧૫) રૂ. ૧૯॥ ગદિઆણો તો ૩ વાલ ૧॥ રતીનું શું ?
૧૬) ૬ પાધનુ ૦। મણુ તો રૂ ૨)નુ કેટલું ?
૧૭) ૫ શેરના રૂ. ૦। તો રૂ. ૪)મા કેટલુ આવે ?
૧૮) ૧૫ શેરના ૩ પૈસા તો ૦। બેડાઆનું શું ?
૧૯) એક પૈસાના ૩ નંગ તો રૂ. ૧)ના કટલા નગ ?
૨૦) રૂ. ૪)નાં ૧૨૮ કેળાં તો એક આનાનાં કેટલા ?
૨૧) એક પૈસો વ્યાજ મેળવવા રૂ. ૫) રોકવા તો રૂ. ૧) વ્યાજ મેળવવા શુ રોકવું ?
૨૨) કોથળાના રૂ. ૧૨) તો શેર ૩)⅔નું શું આપવું ?
૨૩) ૧૮॥। શેરના ૫ પૈસા તો ગાલ્લીનું શું ?
૨૪) રૂ. ૧૮॥। માણી તો ૭॥ શેરનું શું ?
૨૫) પૈસાનું ૦॥ શેર તો ધડીનુ શું ?
૨૬) રૂ. ૦)૦॥નું ૨॥ શેર તો રૂ. ૩)નું કેટલું ?
૨૭) ૨॥ ગજ ૪ તસુનો રૂ. ૧) તો ૧ પૈસાનું કેટલું ?
૨૮) ભારના રૂ ૨૩॥ તો ૧૫ શેરનું શું ?
૨૯) એક પૈસામાં ૨ દિવસ તો રૂ. ૧)માં કેટલા દિવસ ?

૩૦) એક માઇલનો ખર્ચ ૨ પૌડ ૫ડે તો ૫ પોલનો કેટલો ખર્ચ થશે ?

૩૧) એક પૌડ વજનના ૪ શિલિંગ તો ૦। ઔંસ વજનનું શું?

૩૨) રૂ. ૧।। ના ૭।। તાવ તો રીમનું શું ?

૩૩) પૌડ સોનાના ૩ પૌડ ૫ડે તો ૭।। પેનીવેટનુ શું ૫ડે ?

૨૫૬ ગુણોત્તર આવે એવાં કોષ્ટકો.

કળશી ને અઢીશેરી; બેડીઉં ને પાંચશેરી; માઇલ ને ૧। પોલ, પૌડ ને દ્રામ (એવ);

ભારે એકમ પરથી હલકા એકમની કિંમત.

1) રૂપીઆ જેટલાજ ૩૫આના.
2) આના જેટલાજ ૩૫ ૩૫આના.
3) પૌડથી ૩।। ગણા ફાર્ધિંગ.

હલકા એકમ ઉપરથી ભારે એકમની કિંમત—

1) આનાથી ૧૬ ગણા રૂપીઆ.
2) પૈસાથી ૪ ગણા રૂપીઆ
3) પાઇથી ⅛ ગણા રૂપીઆ.

મનોયત્ન ૮.

1) રૂ ૬૪) બેડીઉં તો ૫ શેરનું શું ?
2) રૂ. ૨૪) કળશી તો ૨।। શેરનું શુ ?
3) રૂ. ૧૧૨) બેડીઉં તો ૫ શેરનું શુ ?
4) રૂ. ૪૮।। કળશી તો અઢીશેરનું શું ?
5) ૧૫ શેરના રૂ ૦)॥।। તો બેડીઆનું શું ?
6) રૂ. ૦)≈।નુ ૫ શેર તો બેડીઆનું શું ?
7) રૂ. ૧૭।। કળશી તો ૭।। શેરનું શુ ?
8) રૂ. ૪૮। ગુંઠો તો એક ચોરસ આનાનું શું ?

૯) રૂ. ૧)નું ૨૪ મણુ તો ૩ અઢીશેરીનું શું ?
૧૦) રૂ. ૧૨) ગુંઠો તો ૩ ચોરસ આના જમીનનું શું ?
૧૧) ૭ા શેરના ૩ પૈસા તો કળશીનું શુ ?
૧૨) રૂ. ૨૪ાા મણુ તો શેર ૦)=ાાનું શું ?
૧૩) ૧૦ શેરનો રૂ. ૦)- તો ૨ાા કુંમણી ૨ મણનું શું ?
૧૪) રૂ. ૫૧) ખેડીઉં તો ૪ાા મણનું શુ ?
૧૫) રૂ ૪૦) ગદિઆણો રૂ ૦ાા=નું કેટલું ?
૧૬) પૌડ ૧-૧-૪માં ૩ માઇલની મુસાફરી થાય તો ૩ાા પોલની મુસાફરીનું શું ખર્ચ થાય ?
૧૭) એક ઔંસ દવાની શીશીના ૩ાા ફાર્થિંગ બેસે તો ૧ પૌડમાં કેટલા વજનની શીશી આવશે ?
૧૮) રૂ. ૫૨) ભાર તો રૂ. ૦)≡ામાં કેટલું આવશે ?
૧૯) રૂ. ૨૪) માણી તો શેર ૧ાાા=નું શું ?
૨૦) રૂ. ૩૭ાા ભાર તો ૩ાા શેરનુ શું ?
૨૧) રૂ. ૧)નું શેર ૧ાાા= ઘી મળે તો ૧૨ મણનું શું ?
૨૨) રૂ. ૧)નું ૩ાા શેર તો ભારનું શું ?
૨૩) ૪ માણીના રૂ. ૬૪) તો ૭ાા શેરનું શું ?

પ્રકરણ ૫.

૧૦ ગુણોત્તર આવે એવાં કોષ્ટકો.

હજાર ને સેંકડો; ગાંસડી ને રીમ. સેંકડો ને ૧૦ નંગ.

ભારે એકમપરથી હલકા એકમની કિંમતઃ—

૧) રૂપીઆથી ૧૦ ગણા દોકડા.
૨) આનાથી ૧૦ ગણી બદામ.
૩) પૌડથી બમણા શિલિંગ.
૪) શિલિંગથી $\frac{4}{5}$ ગણા પેન્સ.

હલકા એકમપરથી ભારે એકમની કિંમત:—

૧) આનાથી અડધા રૂપીઆ ને બમણા આના.
૨) પૈસાથી અઢીગણા આના
૩) પાઇથી પોણા આના અને તેટલી પાઇ.
૪) શિલિંગથી અડધા પૈંડ.

મનોયત્ન ૯.

૧) રૂ. ૫૫) ગાંસડી કાગળ મળે તો રીમનું શું ?
૨) રૂ. ૧૨॥ હજાર નો સંકડાનો ભાવ શો ?
૩) રૂ. ૧)ના ૫ નગ તો ૫૦ નંગનું શું ?
૪) રૂ ૬। રીમ તો ગાંસડીનું શું ?
૫) ગાસડીના રૂ. ૩૫॥= તો ૩ રીમનું શું ?
૬) રૂ. ૩॥ સેકડો તો હજારનું શું ?
૭) રૂ. ૭૨॥ હજાર તો ૧૦૦નું શું ?
૮) રૂ. ૪॥≈ની ૧૦૦ પેનશીલ તો ૩૫ પેનશીલનું શું ?
૯) રૂ. ૧૮॥ હજાર તો રૂ. ૨)~માં કેટલા નંગ આવે ?
૧૦) રૂ. ૦)=॥ હજાર તો ૬૦ નંગનું શું ?
૧૧) રૂ. ૧)ના ૪૫ કેળાં તો ૧૮૦૦ કેળાંનું શું ?
૧૨) રૂ. ૧। સેંકડો તો રૂ ૦)~નાં કેટલાં ?
૧૩) ૧૦૦ ટાંકણીની ૪॥ પાઇ તો ૨ હજારનું શુ ?
૧૪) ૧ પત્રાળીની રૂ ૦)૦॥૨ પાઇ તો ૫ રૂ.માં કેટલી આવે?
૧૫) રૂ. ૫॥= રીમ તો ૨॥ ગાંસડીનું શું ?
૧૬) એક પૈસાના ૧૦ જમરૂખ તો ૦। હજારનું શું ?
૧૭) ૨૧ ટાંકણીની ૨ પાઇ તો ૮૪૦ ટાંકણીનું શું ?
૧૮) રૂ. ૪॥ એ સેંકડો તો રૂા. ૫॥=નાં કેટલાં નંગ ?
૧૯) ૧ કેળાનો ૧॥ પૈસો તો ૧૦૦નું શું ?

૨૦) ૧ પાઇના ૨॥ નંગ તો એ હજારનું શું ?
૨૧) રૂ. ૨)≈ કોડી તો ૨૦૦ નંગનું શું ?
૨૨) રૂ. ૨૫॥= હજાર તો રૂ ૬ાનાનાં કેટલાં નંગ ?
૨૩) રૂ. ૨૮) હજાર તો રૂ ૧॥નાં કેટલાં નંગ ?
૨૪) ૨॥=નાં ૬૨॥ નંગ તો હજારનો ભાવ શો ?
૨૫) રૂ. ૨૨॥ મણ તો ૪ શેરનુ શું ?
૨૬) રૂ. ૩૧ાનું ૧૨ મણ તો ૧ ધડીનું શું ?
૨૭) રૂ. ૬૭ાનું વર્ષ ૧ માસ ૬ દિવસનું શું ?
૨૮) રૂ ૧૫) કળશી તો ૧॥ મણ ૪ શેરનું ?
૨૯) રૂ. ૨૫૭॥ ભાર તો ૨ ધડીનું શું ?
૩૦) રૂ. ૩૮)= ગાલ્લી તો ૩ મણનું શું ?
૩૧) રૂ. ૧૧૫)માં ૨ ગાંસડી કાગળ મળે તો ૨ રીમનું શું?

૨૪૦ ગુણોત્તર આવે એવાં કોષ્ટકો.

ગાલ્લી ને પાચશેરી, ભાર ને ૪ શેર; માણી ને ૨ શેર; રીમ ને ૨ તાવ.

***ભારે એકમથી હલકા એકમની કિંમત:—**

૧) રૂપીઆથી $\frac{૧}{૧૬}$ ગણા આના

---

*૨૪૦	ગુણોત્તરમા	૮ના	ગુણોત્તરના	૩૦મા	ભાગની	કિંમત
,,	,,	૧૦ના	,,	૨૪મા	,,	,,
,,	,,	૧૨ના	,,	૨૦મા	,,	,,
,,	,,	૧૬ના	,,	૧૫મા	,,	,,
,,	,,	૨૦ના	,,	૧૨મા	,,	,,
,,	,,	૨૪ના	,,	૧૦મા	,,	,,
,,	,,	૩૦ના	,,	૮મા	,,	,,
,,	,,	૪૮ના	,,	૫મા	,,	,,

૨) રૂપીઆથી ૫/૬૪ ગણા દોકડા.

૩) રૂપીઆથી ૪/૫ ગણી પાઇ.

૪) પૌંડ જેટલાજ પેની.

૫) શિલિંગથી ૬/૧૦ ગણા પેની.

+હલકા એકમપરથી ભારે એકમની કિંમત.—

૧) આનાથી ૧૫ ગણા રૂપીઆ.

૨) પૈસાથી ૩।।। ગણા રૂપીઆ.

૪) પાઇથી ૧। ગણા રૂપીઆ.

૪) શિલિંગથી ૧૨ ગણા પૌંડ.

૫) પેન્સ જેટલાજ પૌંડ.

મનોયત્ન ૧૦.

૧) રૂ. ૩૭।। ગાલ્લી તો ૫ શેરનું શુ ?

૨) રૂ. ૭।। રીમ તો ૪ તાવનું શું ?

૩) રૂ. ૦)૱નું ૫ શેર તો રૂ. ૪૫)નું કેટલું ?

૪) રૂ. ૧૧। માણી તો ૨ શેરનુ શું ?

૫) ૫ શેરના રૂ. ૦)≈ તો ૩૦ રૂપીઆનું કેટલું ?

૬) રૂ ૧૫।।।૱ ગાલ્લી તો ૦।। મણનું શું ?

૭) ૫ શેરના રૂ. ૦)⌐।૧ તો ગાલ્લીનું શું ?

૮) ૩ કાગળનો પૈસો તો રીમનું શું ?

૯) રૂ. ૦।૱।। રીમ તો ૮ તાવનું શું ?

૧૦) શેરની એક પાઈ તો ગાલ્લીનું શું

૧૧) ૧ પાઇના ૨ કાગળ તો ૪ રીમનું શું ?

૧૨) ૨ શેરના ૦)⌐।। તો માણીનું શું ?

૧૩) રૂ. ૧૮।।। માણી તો ૨ શેરનું શું ?

+૧૪૪૦ ગુણોત્તરમા ૨/૬ ગુણોત્તરથી ૪૦ ગણી કિંમત.

૧૪) રૂ ૨૮) ગાલ્લી તો રૂ ૦ાા≈નું કેટલું ?
૧૫) રૂ. ૦)≋નું ૪ શેર તો ભારનું શું ?
૧૬) રૂ. ૫)ના ૩ રીમ તો ૬ તાવનું શું ?
૧૭) રૂ. ૦)−નું ૧૨ શેર તો ૧ ખાંડી ૪ મણનું શું ?
૧૮) ૩ મણનો રૂ. ૧ા તો ૭ શેરનું શું ?
૧૯) ૪ શેરનો એક પૈસો તો ૨ માણીનું શું ?
૨૦) રૂ. ૨ાા રીમ તો ૨ાા પૈસાના કેટલા કાગળ ?
૨૧) ૧ાા રીમનો રૂ. ૧) તો ૬ તાવનું શું ?
૨૨) રૂ. ૫૨ાા ગાલ્લી તો રૂ. ૦ાા≈ાનું કેટલું ?
૨૩) રૂ. ૧)ના ૨ાા રીમ તો ૧ ધા ૧ તાવનું શું ?
૨૪) રૂ. ૦)−નું ૪ શેર તો ભારનું શુ ?
૨૫) ૪ તાવના રૂ. ૦)≋ રીમનું શું ?

૩૨૦ ગુણોત્તર આવે એવાં કોષ્ટકો.

મણ ને નવટાંક; ખાંડી ને ૨ાા શેર; કળશી ને ૨ શેર; ભાર ને ૩ શેર; એડીઉં ને ૪ શેર; મૈલ ને પોલ.

*ભારે એકમ પરથી હલકા એકમની કિંમત—

૧) રૂપીઆથી ૫ ગણી બદામ.
૨) આનાથી ૫ ગણી વીસવાસી

---

*૩૨૦ ગુણોત્તરમા ૮નઃ ગુણોત્તરના ૪૦મા ભાગની કિંમત.

૩૨૦	,,	૧૦ના	,,	૩૨મા ભાગની કિંમત.
૩૨૦	,,	૧૬ના	,,	૨૦મા ભાગની કિંમત.
૩૨૦	,,	૨૦ના	,,	૧૬મા ભાગની કિંમત.
૩૨૦	,,	૩૨ના	,,	૧૦મા ભાગની કિંમત.
૩૨૦	,,	૪૦ના	,,	૮મા ભાગની કિંમત.
૩૨૦	,,	૬૪ના	,,	૫મા ભાગની કિંમત.

૩) પૌડથી પોણા પેની.

૪) શિલિંગથી $\frac{૩}{૨૦}$ પેની.

+હલકા એકમ પરથી ભારે એકમની કિંમત—

૧) આનાથી ૨૦ ગણા રૂપીઆ.

૨) પૈસાથી ૫ ગણા રૂપીઆ.

૩) પાઇથી $\frac{૫}{૩}$ ગણા રૂપીઆ.

૪) શિલિંગથી ૧૬ ગણા પૌડ.

૫) પેન્સથી $\frac{૪}{૪}$ ગણા પૌડ.

મનોયત્ન ૧૧.

૧) રૂ. ૩૦) મણ તો નવટાંકનું શું ?

૨) ૫ રૂપીઆભારના રૂ. ૦)=ા તો મણનું શું ?

૩) રૂ. ૪૫) ખાંડી તો ૨ાા શેરનું શું ?

૪) રૂ. ૨૫) કળશી તો ૪ અચ્છેરનું શું ?

૫) રૂ. ૫૫) ભાર તે ૩ શેરનું શું ?

૬) રૂ. ૬૫) એડીઉં તો ૪ શેરનું શું ?

૭) ૩ પૌડમાં ૧ માઇલ રેલવે બંધાય તો ૧ પોલ રેલવે બાંધવાનું ખર્ચ શુ થાય ?

૮) રૂ ૨ાા= મણ તો ૫ રૂપીઆભારનું શું ?

૯) ૨ાા શેરનો રૂ. ૦)–ાા તો ખાંડીનું શું ?

૧૦) પોણો પાશેરના ૩ાા પૈસા તો રૂ. ૬ાનું કેટલું આવે ?

૧૧) નવટાકનો ૧ાા પૈસો તો મણનું શું ?

૧૨) રૂ. ૦)–ાાનું ૨ાા શેર તો ખાડીનો ભાવ શો ?

૧૩) રૂ. ૦)=ાાનું ૩ શેર તો ૧ ખાંડી ૪ મણનું શું ?

+$\frac{૩}{૨૦}$ ગુણોત્તરમાં $\frac{૧}{૨}$ના ગુણોત્તરથી ૪૦ ગણી કિંમત.
,, ,, $\frac{૬}{૧૦}$ના ,, ૩૨ ગણી કિંમત.

૧૪) રૂ. ૫) શેર તો પોણા અચ્છેરનું શું ?

૧૫) ૩ પોલ સડક બાંધવાનું ખર્ચ ૧॥ પેન્સ થાય તો ૩ માઇલ બાંધવાનું શું ખર્ચ થશે ?

૧૬) રૂ. ૦)=ાનું ૩॥ શેર તો ગાલ્લીનું શું ?

૧૭) ૧૦ શેરના રૂ. ૭॥ તો ૧। રૂપીઆભારનું શું ?

૧૮) અધોળ એલચીના ૪ આના તો મણનું શું ?

૧૯) રૂ. ૨૦) માણી તો ૧॥ શેરનું શું ?

૨૦) રૂ. ૦)≡ાનું ૧॥ શેર તો માણીનું શુ ?

૨૧) રૂ. ૦)૦ાનું ૦॥ શેર તો ૬ મણનું શું ?

૨૨) રૂ. ૧૬૦૦)નું વ્યાજ રૂ. ૨૫) થયું તો રૂ. ૫)નું વ્યાજ કેટલું થશે ?

૨૩) ૮ વર્ષમાં રૂ. ૪૦૦) બચાવ્યા તો એ લેખે ૯ દિવસમાં શું બચાવ્યું હશે ?

પ્રકરણ ૬.

પરચુરણ દાખલા.

૧) કુંડીના રૂ. ૪॥ તો રૂ. ૦॥=ા કેટલાં નંગ ?

૨) રૂ.૧૮॥ની ૪ કોડી ટોપી મળે તો રૂ. ૨ા=ાની કેટલી

૩) ૪ કોડીના રૂ. ૧૫ તો ૧૦ નંગનું શું ?

૪) એડીઆના ૩૭॥ રૂપીઆ તો રૂ. ૪॥≡નુ કેટલું ?

૫) ૪ મણના રૂ ૦॥=ા તો એડીઆનું શું ?

૬) રૂ. ૧૨નું ૩૨ મણ તો ૧॥ રૂપીઆનું કેટલું ?

૭) કળશીના રૂ. ૭॥ તો ૨ મણનું શું ?

૮) ૩ મણના રૂ. ૩॥≡ તો ૧૫ શેરનું શું ?

૯) ગજના રૂ. ૨ા તો રૂ. ૦ા-નું કેટલુ ?
૧૦) રૂ. ૭ા ગજ તો ૩ તસુનું શું ?
૧૧) રૂ. ૨૩ાાા તોલો તો ૪ વાલનું શું ?
૧૨) ૩ વાલના રૂ. ૨ા≈ તો ૦ાા તોલાનુ શું ?
૧૩) રૂ. ૩૭ાાનું ૩ ગજ તો ૯ તસુનું શું ?
૧૪) ૭ તસુના રૂ. ૦ા-ા તો ૨ા ગજ ૨ તસુનું શું ?
૧૫) રૂ. ૧૨ાાા સેંકડો તો રૂ. ૧ાા-ાાના કેટલાં નગ ?
૧૬) રૂ. ૩૩ાાા= હજાર તો ૧૨૫ નંગનું શું ?
૧૭) ૧૨૫ નંગના રૂ. ૬ાગ તો હજારનું શું ?
૧૮) રૂ. ૬ા-ાના ૨૫ નંગ તો ૨ સેકડાનું શું ?
૧૯) રૂ. ૦ા-ના ૨૫ નંગ તો ૨ાા રૂપીઆના કેટલા નંગ ?
૨૦) રૂ. ૧ાાનું ૨ શેર તો ૦ા શેરનું શું ?
૨૧) રૂ. ૩ાાા≡ શેર તો નવટાંકનું શું ?
૨૨) રૂ. ૪ાાા શેર તો ૨ અધોળનું શું ?
૨૩) રૂ. ૭ાાા એકર તો ૫ ગુંઠાનુ શું ?
૨૪) ૫ ગુંઠાના ૧૫ રૂપીઆ તો એકરનું શુ ?
૨૫) રૂ. ૧૦) ભાર તો રૂ. ૧ાનું કેટલું ?
૨૬) રૂ. ૧ાા ડઝન તો રૂ. ૦)≡નાં કેટલાં નંગ ?
૨૭) રૂ. ૨ાાા માણી તો રૂ. ૦ા-ાાનું કેટલુ ?
૨૮) ભારના ૨૫ાા રૂપીઆ તો ૩ મણનું શું ?
૨૯) રૂ. ૭ાાા ભાર તો રૂ ૦ાા≡ાનું કેટલું ?
૩૦) રૂ. ૪ાાા મણ તો રૂ. ૦ાા-ાાનું કેટલું ?
૩૧) ૩ાા ભારના ૯૮ રૂપીઆ તો રૂ ૧ાાનું કેટલું ?
૩૨) ૨ ડઝનના રૂ. ૦ાા= તો રૂ, ૦)-ાાાનાં કેટલાં નંગ ?
૩૩) રૂ. ૩ાાા ફુટ તો ૧ાા ઇંચનુ શું ?
૩૪) ૫ ફુટ ૪ ઇંચના ૩ આના તો ૮ ઇંચનું શું ?

૩૫) રૂ. ૧૮॥ મહીનો તો ૩॥ દિવસનું શું આપવું?
૩૬) રૂ. ૨૬। મહીનો તો રૂ. ૩।૦॥માં કેટલા દિવસ ?
૩૭) રૂ. ૨૩॥ ખાંડી નો ૨॥ મણનું શું ?
૩૮) રૂ. ૨૯॥ વીધુ તો રૂ. ૩॥ાનુ કેટલું ?
૩૯) ૧॥ રતીના રૂ ૦)-॥ તો ૯ વાલ ૧ રતીનું શું ?
૪૦) શેર ૦)ાના રૂ. ૦)ા તો ૨॥ શેરનું શુ ?
૪૧) ૭॥ શેરના રૂ. ૧ા તો ૩ મણનું શું ?
૪૨) રૂ ૪૫ વર્ષ તો ૦॥ મહીનાનું શું ?
૪૩) રૂ ૩૧૦નુ વર્ષ તો ૨૦ રૂપીઆમાં કેટલા દિવસ ?
૪૪) ૧॥ મણ ૫ શેરના રૂ. ૧॥ તો ગાલ્લીનુ શું ?
૪૫) ૨॥ મણના રૂ. ૬। તો ૨ ખાંડીનું શું ?
૪૬) રૂ. ૨॥નું ૫॥ મણ તો રૂ ૦)ાનુ કેટલું ?
૪૭) રૂ. ૦। શેર તો અધોળનું શું ?
૪૮) રૂ. ૦॥ શેર તો રૂ. ૦)૦॥નું કેટલું ?
૪૯) ૧। મણના રૂ ૦॥ા તો ખાંડીનું શું ?
૫૦) રૂ. ૧॥ તોલો તો ૨ વાલનું શું ?
૫૧) રૂ. ૪૬॥ ગાલ્લી તો ૧॥ મણ ૫ શેરનું શુ?
૫૨) રૂ. ૧૭॥ સેકડો તો ૬। નંગનું શું ?
૫૩) રૂ. ૨૪॥ તોલો તો રૂ ૧॥૦॥નું શું ?
૫૪) રૂ. ૧૨॥ ઓસ તો ૯ નંગનું શું ?
૫૫) રૂ. ૧૬। કોથળો તો ૧૨॥ શેરનું શું ?
૫૬) રૂ. ૬૨॥ હજાર તો રૂ. ૩॥ાના કેટલા નંગ ?
૫૭) ૧। વસાના રૂ. ૩॥ તો વીંધાનું શું ?
૫૮) ૧૨૫ નંગના રૂ. ૦॥ા તો ૨૦ નંગનું શું ?
૫૯) રૂ. ૪॥નું ૩॥ ગજ તો રૂ. ૦।૦॥નું કેટલું ?

૬૦) ૩॥ તોલાના રૂ. ૨૨॥ તો ૭॥ વાલનું સું ?
૬૧) રૂ. ૧॥ના ૮ નંગ તો રૂ. ૦)≡॥ના કેટલા નંગ?
૬૨) રૂ ૦)≡॥ મણુ તો ૨॥ શેરનું શું ?
૬૩) ૭॥ ગુંઠાના રૂ. ૬॥ તો એકરનું શુ ?
૬૪) ૩। વાલના રૂ. ૦।=॥ તો તોલાનુ શું ?
૬૫) રૂ. ૪॥ મણુ ખાંડ તો ૫ શેરનું શું ?
૬૬) ૧॥ પૈસાનું નવટાક તો રૂ. ૦) =નું કેટલું ?
૬૭) ૩ અધોળનો રૂ. ૦)૦॥ તો ૩ શેરનું શું ?
૬૮) રૂ. ૩॥ શેર તો ૨ અધોળનું શું ?
૬૯) રૂ ૨। માસો તો રતીનું શું ?
૭૦) નવટાકનો રૂ. ૦)-॥ તો શેરનું શુ ?
૭૧) રૂ. ૩॥ શેર તો શેર ૦)=નું શું ?
૭૨) શેરના રૂ. ૦)= તો શેર ૧।=નું શુ બેસે ?
૭૩) માસાનો રૂ. ૦। તો ૨॥ રતીનું શું ?
૭૪) રૂ. ૦।-નું શેર કોપરેલ તો શેર ૨॥=નુ શું ?
૭૫) રૂ ૦)=॥ની નવટાંક ચારોળી તો ૨॥ શેરનું શું ?
૭૬) પાયલીના રૂ. ૦)=॥ તો ટીપરીનું શુ ?
૭૭) રૂ ૨॥= મણ તો ૫ શેરનું શું ?
૭૮) રૂ. ૦।= શેર જીરૂ તો ૬ અધોળનું શું ?
૭૯) રૂ. ૦)≡॥ની શેર શેવ તો શેર ૦॥=નું શું ?
૮૦) ૦)-ની નવટાક બદામ તો ૨॥ શેરનું શું ?
૮૧) ૨ અધોળના રૂ. ૦)=। તો ૨॥ શેરનું શું ?
૮૨) ૧॥ શેર દુધનો રૂ. ૦)- તો દોઢ પાઇનું કેટલું ?
૮૩) દોઢ પાશેરની ૪ પાઈ તો ૪ આનાનું કેટલું ?
૮૪) રૂ. ૦)≡ના પાયલી ચોખા મળે તો ૨ પાયલી ૨ ટીપરીનું શું ?

૮૫) રૂ. ૦)≈નું મણુ તો ૩ાા પૈસાનું કેટલું ?
૮૬) ફર્લાંગ મુસાફરીની ૧ાા પેન્સ તો ૨ાા માઇલનું શું બેસે?
૮૭) ૨ાા ફર્લાંગની મુસાફરી ૨ શિલિંગમાં થાય તો ૧ા માઇલની મુસાફરીનું શું બેસે ?
૮૮) મણ વેગણના રૂ. ૧ા=ા તો રૂ. ૨)~ાામાં કેટલા આવશે?
૮૯) નવટાંકના રૂ. ૦ા~ તો રૂ. ૨)૦ાામાં કેટલું આવે ?
૯૦) ૩ાા પૈસાનુ ૫ શેર મળે તો રૂ. ૦ા~ાનું કેટલું આવે?
૯૧) મણનો રૂ. ૦) ૦ાા તો રૂ. ૧ા=ાામા કેટલા આવે ?
૯૨) ૫ પોલ જમીનનો ૧ પૌડ બેસે તો રૂડનું શું બેસે ?
૯૩) પૌંડ સોનાના ૩ાા પૌડ ૫ડે તો ૧ાા આૈંસનું શું ?
૯૪) ૧ાા આૈંસ દવાનો ૧ાા શિલિંગ બેસે ૨ાા પૌંડમાં કેટલી દવા આવશે ?
૯૫) રૂ. ૧૮ાા એ માણું વાલ મળે તો મણ ૧ાનું શું ?
૯૬) રૂ. ૧૩૨)એ ભાર તો ૪ાા મણનું ?
૯૭) રૂ. ૨૫ાાએ તોલો સોનું તો ૧ વાલ ૧ રતીનું શું?
૯૮) રૂ. ૫૭ાાએ બેડીઉં તો ૬ મણનું ?
૯૯) રૂ. ૧૫ા=ને હજાર તો ૧૨૫ નંગનું ?
૧૦૦) રૂ. ૧ાા શેર તો અધોળનું શું ?
૧૦૧) રૂ ૪ા= મણ તો ૨ાા શેરનુ શું ?
૧૦૨) રૂ. ૦)≈ શેર તો અધોળનું શું ?
૧૦૩) રૂ. ૧૫) કળશી તો ૪ મણનું શું ?
૧૦૪) ૫ પૈસાનું વાલ તો ગદિઆણાનું શું ?
૧૦૫) રૂ. ૧૨ાા ગદિઆણો તો વાલનું શું ?
૧૦૬) ૨ાા શેરના રૂ. ૦ા≈ા તો મણનું શું ?
૧૦૭) રૂ. ૦ા≈ વાલ તો ૦ાા તોલાનું શું ?
૧૦૮) રૂ. ૧ાા=મણ તો ૨ાા શેરનું શું ?

૧૦૯) રૂ. ૧) નું ૧॥ મણ તો ભારનું શું
૧૧૦) ૧। મણ કેરીનો રૂ ૧) તો ૨॥ કળશીનું શું ?
૧૧૧) રૂ ૧।⌐ નો ૦॥ ફરો તો પાયલીનું શું ?
૧૧૨) એક આનાનુ ૨॥ શેર તો ૨॥ મણનું શું ?
૧૧૩) શેરના ૩ આના તો શેર ૦)= નું શું ?
૧૧૪) એક આનાનું ૧૨ શેર તો ૦॥ શેરનું શું ?
૧૧૫) રૂ. ૨॥= ગદિઆણો તો વાલનું શુ ?
૧૧૬) રૂ. ૦)⌐॥ નું એક અધોળ તો ૨। શેરનું શુ ?
૧૧૭) રૂ. ૩॥= મણ તો ૫ શેરનું શુ ?
૧૧૮) રૂ. ૧૫॥ કળશી તો ૨॥ મણનું શુ ?
૧૧૯) રૂ. ૦॥= નું વાલ તો ૧। તોલાનું શુ ?
૧૨૦) ૨॥ ગદિઆણાના રૂ. ૪૦) તો રૂ. ૧॥ નું કેટલું આવે ?
૧૨૧) રૂ ૧)ની ૩ શેર બરફી તો રૂ. ૦।≡ની કેટલી ?
૧૨૨) રૂ. ૦)⌐નું ૨॥ શેર તો અધોળનું શુ ?
૧૨૩) શેર ૦)≡નો રૂ. ૦)=નો સવાપાંચશેરનું શું ?
૧૨૪) ૨। શેરનો એક પૈસો તો ૧૩॥ શેરનું શું ?
૧૨૫) રૂ. ૦)≡નું ૧૦॥ શેર તો રૂ. ૦।⌐નું કેટલું ?
૧૨૬) રૂ. ૦)=॥નું ૬। શેર તો મણનું શુ ?
૧૨૭) ૭॥ શેરનો એક પૈસો ૭॥ મણનું શુ ?
૧૨૮) મણના રૂ. ૧॥⌐। તો કળશીનું શુ ?
૧૨૯) ૭ પૈસાનું વાલ તો ૦॥ ગદિઆણો ૪ વાલનું શુ ?
૧૩૦) મણના રૂ. ૧॥≡। તો કળશીનો ભાવ શો ?
૧૩૧) રૂ ૧॥।= મણ તો રૂ ૦॥⌐॥નું કેટલુ ?
૧૩૨) રૂ. ૦)⌐। અધોળ તો ૧। શેરનું શુ ?
૧૩૩) ૨॥ શેરના ૧૨॥ પૈસા તો ૧॥। મણનું શુ ?
૧૩૪) રૂ. ૦)⌐।નું અધોળ તો રૂ. ૧।⌐નું કેટલું ?

૧૩૫) અધોળનો રૂ. ૦)ના તો રૂ. ૦ાા ૦ાાનું કેટલું ?
૧૩૬) રૂ. ૧૭ાા= કળશી તો રૂ. ૧)ના ૧ાા પાલીનું કેટલું ?
૧૩૭) ૧ાા મણના રૂ. ૧ાા≈ાા તો ખાંડીનું શું ?
૧૩૮) રૂ. ૪૨)નું વર્ષ તો ૦ાા માસનું શુ ?
૧૩૯) ૨ મણના રૂ. ૨)≈ાા તો એડીઆનું શું ?
૧૪૦) રૂ. ૧૧ા મહીનો તો રૂ. ૨ાા=માં કેટલા દિવસ ?
૧૪૧) ૧ાા મણના રૂ. ૨ા તો ભારનું શુ ?
૧૪૨) ૪ાા તસુના રૂ. ૦ાા−ાા તો ૩ ગજનું શું ?
૧૪૩) રૂ. ૩૬ાા= તોલો તો ૨ વાલનું શુ ?
૧૪૪) રૂ ૩૫) સેંકડો રૂ. ૨)≈ના કેટલાં નંગ ?
૧૪૫ રૂ. ૪૩ાા હજાર તો ૬૨ાા નંગનું શું ?
૧૪૬) ૦ાા ડઝનના રૂ. ૦)≈ તો ગ્રોસનું શું ?
૧૪૭) રૂ. ૧૨ાા સેંકડો તો રૂ. ૦ાા=ના કેટલા નંગ ?
૧૪૮) રૂ. ૫૦નું ૩૨ મણ તો ૨ મણનું શું ?
૧૪૯) રૂ. ૧૮ાા ભાર તો ૨૪ અઢીશેરનું શું ?
૧૫૦) રૂ. ૪૫)નું વર્ષ તો રૂ ૨ાા−માં કેટલી મુદત ?
૧૫૧) રૂ, ૨૪ાા તોલો ૬ રતીનું શું ?
૧૫૨) ૧ાા મણના રૂ. ૨ા= તો ભારનું શુ ?
૧૫૩) રૂ. ૪ાા મણ તો ૧ા શેરનું શું ?
૧૫૪) રૂ. ૬૪ાા= એડીઉં તો મણનું શું ?
૧૫૫) રૂ. ૫૯ાા એડીઉં તો મણનું શું ?
૧૫૬) વાલના રૂ ૦ા−ાા તો તોલાનું શું ?
૧૫૭) રૂ. ૦ા−નું વાલ તો ૧ ગદિઆણાનું શું ?
૧૫૮) રૂ. ૧૧ાા કળશી તો ૪ાા મણનું શું ?
૧૫૯) ૦ાા મણની દળામણી ૭ પૈસા તો કળશીનું શું ?
૧૬૦) રૂ. ૫૨ાા= એડીઉં તો ૨ એડીઆ ૪ મણનું શું ?

૧૬૧) રૂ. ૨॥= મણુ તો ૩॥ શેરનું શું ?
૧૬૨) રૂ. ૨૧॥= મણુ તો ૧૧। શેરનું શું ?
૧૬૩) રૂ. ૨૧। બેડીઉં તો ૨॥ બેડીઆ ૫ મણુનું શું ?
૧૬૪) તોલાના રૂ. ०॥– તો ०। ગદિઆણો ૨ વાલનું શું ?
૧૬૫) ૨॥ શેરના ७॥ પૈસા તો ૨॥ મણુનું શું ?
૧૬૬) રૂ. ०॥–॥ નું મણુ તો બેડીઆનું શું ?
૧૬૭) ૨ વાલનો રૂ. ૧) તો ૩ તોલાનું શું ?
૧૬૮) રૂ. ०॥– મણુ મીઠું તો રૂ. ૬)≡ નું કેટલું ?
૧૬૯) એક આનાનું ૩॥ વાલ તો ૧૨। તોલાનું શું ?
૧७०) રૂ. ૧૮॥ શેર તો ૧। રૂપીઆભારનું શું ?
૧७૧) રૂ. ०)≡॥ નું ૧। શેર તો ૩॥ મણુનું શું ?
૧७૨) રૂ. ૨७॥ મહીનો ૧૨ દિવસનું શું આપવું ?
૧७૩) કોડીના રૂ. ૨૮॥ તો ૪ નગનું શું ?
૧७૪) રૂ ૧૬॥ ખાડી રૂ. ૫७॥ માં કેટલું આવશે ?
૧७૫) ૩૫ વળીના રૂ. ૧॥ તો કોડીનો ભાવ શો ?
૧७૬) રૂ. ૧)ની ૩ કોડી તો ૯ નંગનું શું ?
૧७७) રૂ. ૧॥= ગ્રોસ તો ૨ ગ્રોસ ૪ ડઝનનું શું ?
૧७૮) રૂા. ૨૬॥– સેંકડો તો કોડીનું શું ?
૧७૯) રૂ. ૩૯॥ નું એકર તો રૂ. ૪॥≡॥નું કેટલું ?
૧૮०) વીઘાના રૂ. ૩૪। તો રૂ. ૧૨॥–॥ માં કેટલું આવે ?
૧૮૧) રૂ ૧) નું ૧॥ વાર તો ૫। ગજનું શું ?
૧૮૨) રૂ. ૪॥ એ વાર તો રૂ. ૫। નું કેટલું ?
૧૮૩) ૬ વારનો રૂ. ૧) તો ૨૪॥ ગજનું શું ?
૧૮૪) ગજના રૂ. ૧०। તો રૂ. ·૬૨) =॥માં કેટલું આવે ?
૧૮૫) રૂ. ૧) નું ૯ ગજ તો રૂ. ૧।= નું કેટલું આવે ?
૧૮૬) ૫॥ ગજનો રૂ. ૧) તો ૮। વારનું શું ?

૧૮૭) રૂ. ૧૫૦) નું ૩ ટકા લેખે ૧॥ વર્ષનું વ્યાજ શું ?
૧૮૮) રૂ. ૨૫॥=ગજ તો ૧॥ વાર ૬ તસુનું શું ?
૧૮૯) રૂ. ૩૨॥ ૧ પાઉનું તોલો તો ૧॥ ગદિ. ૩॥ વાલ ૦॥ રતીનું શું ?
૧૯૦) ખાંડીના રૂ ૩૭॥ તો રૂ. ૦)નું કેટલું આપે ?
૧૯૧) રૂ. ૨૦નું ૩૩॥ મણ તો રૂ. ૬॥નું કેટલું ?
૧૯૨) હજારના રૂ. ૪॥ તો ૬૩ નંગનું શું ?
૧૯૩) રૂ. ૧૨॥ સેંકડો તો રૂ ૧॥=નાં કેટલાં નંગ ?
૧૯૪) રૂ. ૪૦)નું ૩॥ વર્ષનું વ્યાજ રૂ. ૨૮) થયું તો દર કેટલો ?
૧૯૫) ૨૫૦૦ નળીઆના રૂ. ૬। તો સેંકડાનો ભાવ શો ?
૧૯૬) રૂ. ૧૭॥ મણ તો શેર ૧૩॥નું શું ?
૧૯૭) રૂ ૯૩॥ સેંકડો તો ૧૫૨૦ નંગનું શુ ?
૧૯૮) રૂ. ૨૫। ગજ તો ૭ ગજ ૨। તસુનું શું ?
૧૯૯) ગજના રૂ. ૪॥ તો રૂ ૦।=નું કેટલું ?
૨૦૦) રોજના રૂ. ૦।-। ૧ પાઈ તો વર્ષનું શું ?
૨૦૧) રૂ. ૦)=નું ૧॥ વાલ તો ૨। તોલાનું શું ?
૨૦૨) રૂ. ૩॥=નું ૦॥ મણ ૯। શેર તો ૪॥ શેરનું શું ?
૨૦૩) ૩॥ શેરના રૂ. ૧।= ॥ તો ૬ શેરનું શું ?
૨૦૪) રૂ. ૨૭નું ૧॥ મણ તો રૂ. ૦॥-નું કેટલું આવે ?
૨૦૫) ૧। શેરના રૂ. ૦)=॥ તો ૧ મણ ૦॥= શેરનું શું ?
૨૦૬) વર્ષના રૂ. ૧૪૬। તો રૂ। ૩)૦॥માં કેટલા દિવસ ?
૨૦૭) રૂ. ૨૩॥ મણ તો રૂ ૨।=માં કેટલું આવે ?
૨૦૮) રૂ. ૦)= નું ૩ તસુ તો ૪॥ વારનું શું ?
૨૦૯) ૧ મણના રૂ. ૧૭॥ તો રૂ. ૦)-॥ નું કેટલું ?
૨૧૦) રૂ. ૧૫) ગાળસી તો રૂ. ૦)-॥ નું કેટલું ?
૨૧૧) તોલાનો રૂ. ૧। તો ૧॥ વાલ ૧॥ રતીનું શું ?

૨૧૨) ૦॥ મણના રૂ. ૫) તો અધોળનું શું ?
૨૧૩) ૬ પૈસાનું શેર ૩॥= તો ૧૦ પૈસાનું કેટલું ?
૨૧૪) રૂ. ૨૧) મણ તો રૂ. ૪॥-॥ નું કેટલું ?
૨૧૫) ૩॥ મણના રૂ. ૩॥૦ તો ખાંડીનો ભાવ શો ?
૨૧૬) રૂ. ૯)- માં ૧૨ દિવસ તો મહીનાનું શું ?
૨૧૭) રૂ. ૧॥= મણ તો ૧। ખાંડી ૩ મણનું શું ?
૨૧૮) રૂ. ૭૫) વર્ષ તો ૩ માસ ૧૨ દિવસનું શું ?
૨૧૯) ખાંડીના રૂ।. ૧૮॥ તો રૂ. ૦)-॥ નું કેટલું ?
૨૨૦) મણના રૂ।. ૧॥= તો ૨ શેરનું શું ?
૨૨૧) રૂ. ૨૦। નુ ૩૩॥ મણ તો રૂ. ૬॥ નું કેટલું ?
૨૨૨) ૩ તસુના રૂ.)≋ તો ૨। ગજનું શું ?
૨૨૩) રૂ. ૨૫ાનુ વાર તો રૂ ૩)≋ નું કેટલું ?
૨૨૪) રૂ. ૩ાાનુ મણ તો રૂ. ૦॥≋નું કેટલું આવે ?
૨૨૫) મહીનાના રૂ. ૬॥ તો ૫ દિવસનું શુ ?
૨૨૬) રૂ. ૨૬। મહીનો તો ૧૦ દિવસનું શું ?
૨૨૭) રૂ. ૧)નુ ૧॥ શેર તો રૂ. ૦)=નું કેટલું આવે ?
૨૨૮) રૂ. ૧)નું ૧॥ શેર તો ૭॥ રૂપીઆભારનું શુ ?
૨૨૯) રૂ. ૩૧॥= ગાલ્લી તો કળશીનું શું ?
૨૩૦) એક પૈસાની ૩ સ્ટીલ :મળે તો રૂ. ૫) માં કેટલી
સ્ટીલ આવે ?
૨૩૧) રૂ. ૪૬॥- વીંઘુ તો રૂ. ૧૮॥=નું કેટલું આવે ?
૨૩૨) રૂ. ૧॥≋ના ૨૫ નંગ તો કોડીનું શું ?
૨૩૩) રૂ. ૩॥ ગજ તો ૩॥ ગજ ૩ તસુનું શું ?
૨૩૪) રૂ. ૨૫॥ ભાર તો ૭ મણ ૫ શેરનુ શું ?
૨૩૫) રૂ. ૩૧॥= મહીનો તો રૂ. ૬।=માં કેટલા દિવસ ?
૨૩૬) રૂ. ૨૩॥ હજાર તો ૨૩૫૦૦ નંગનું શું ?

૨૩૭) રૂ. ૦)=ના ૨૦ નંગ તો ૨૫૦૦ નંગનું શું ?
૨૩૮) રૂ. ૧૬)ના ૨ હજાર તો રૂ. ૦ાના કેટલાં નંગ ?
૨૩૯) પાઇના ૨ા નગ તો બે હજારનું શું ?
૨૪૦) હજારના રૂ. ૩ાા તો રૂ. ૦)≡ના કેટલાં નંગ ?
૨૪૧) રૂ. ૧ા~ના ૧૨૫ નંગ તો સેંકડાનું શું ?
૨૪૨) ૩ શેરનો રૂ. ૦)~ા તો ૧ા કળશીનું શું ?
૨૪૩) રૂ. ૨પાા= ગજ તો ૮ તસુનું શું ?
૨૪૪) ૪૫ નંગના રૂ. ૧)= તો સેંકડાનું શું ?
૨૪૫) રૂ. ૧ા~ સેંકડો તો રૂ. ૧) ૦ાના કેટલાં નંગ ?
૨૪૬) રૂ. ૨ા સેકડો તો રૂ. ૧ાના કેટલાં નંગ ?
૨૪૭) ૦ાા શેરના રૂ. ૦)≡ાા તો રૂ. ૭૫નું કેટલું ?
૨૪૮) રૂ. ૧~ના ૮૫ નગ તો સેંકડાનું શું ?
૨૪૯) ૬૦ નંગનો રૂ. ૧ા તો સેંકડાનુ શું ?
૨૫૦) રૂ. ૧=ાના ૪૫ નંગ તો હજારનું શું ?
૨૫૧) પાઇનું ૨ા શેર તો ૦ા ગાલ્લી ૫ મણનું શું ?
૨૫૨) રૂ. ૦ા ≡ના ૧૨૦ નંગ તો ૪ નંગનું શું ?
૨૫૩) ૧ા ગજના રૂ. ૦)=ા તો રૂ ૨ા~ાનુ કેટલું આવે ?
૨૫૪) રૂ. પા કોડી તો હજારનું શું ?
૨૫૫) રૂ. ૨૪ ખાંડી તો ૧ાા મણ ૫ શેરનું શું ?
૨૫૬) રૂ. ૦)૦ાાનું શેર તો ગાલ્લીનું શુ ?
૨૫૭) ૫ દિવસના રૂ. ૦ા≡ા તો ૨ મહીના ૨ દિવસનું શું ?
૨૫૮) રૂ. ૦~નું ૬ા શેર તો ૧ા મણનું શું ?
૨૫૯) રૂ. ૦)≡ા વ્યાજ મેળવવા રૂ. ૧૦) રોકવા તો રૂ. ૫૦) વ્યાજ મેળવવા શું રોકવું ?
૨૬૦) એક રૂપીએ ૫ પાઇ કર ભરવો પડે તો રૂ. ૭ા કર કેટલાની આવક હોય તો ભરવો પડે ?

૨૬૧) રૂ. ૨ા≈ મણુ દૂધ મળે તો ૧ા મણુ ૫ શેરનું શું ?
૨૬૨) ખાંડ રૂ. ૦)≈ાા શેર મળે છે તો રૂ. ૨ાા≈ાામાં કેટલી આવશે ?
૨૬૩) એક રૂપીએ રૂ. ૦)૦ા કર ભરવો પડે છે એ લેખે મારે રૂ. ૨૦ાાા કર ભરવો પડે છે ત્યારે મારી ચોકખી આવક કેટલી ?
૨૬૪) રૂ. ૨૧ા ખાંડી તો ૨૫ શેરનું શું ?
૨૬૫) એકરના રૂ. ૨૪૫) તો ૧ા ગુઠાનું શું ?
૨૬૬) ૨૦૦ નાળિએરના રૂ. ૯ા≈ તો રૂ. ૨ા~ાાનાં કેટલાં ?
૨૬૭) રૂ. ૧૧ા કોથળો તો ૬ા શેરનું શું ?
૨૬૮) રૂ. ૧૩૬) ભાર તો ૦ાાા મણુનું શું ?
૨૬૯) ૫ ટકા લેખે રૂ. ૩૨૦)નું દોઢ વર્ષનું વ્યાજ શું ?
૨૭૦) રૂ. ૨ાામાં ૧ા ગુંઠો જમીન ખેડાય તો એકરનું શું ?
૨૭૧) ૬ા નંગના રૂ. ૦ાા≈ તો સેંકડાનું શું ?
૨૭૨) રૂ. ૦ા≈નું ૬ા શેર તો કોથળાનું શું ?
૨૭૩) ૧ાા મણુના રૂ. ૨ા તો ૨ ભારનું શું ?
૨૭૪) રૂ. ૨ા~ાા નું ૧ા ગજ તો ૨ ગજનું શું ?
૨૭૫) ૫ શેરના રૂ. ૦)≈ તો બેડીઆનું શું ?
૨૭૬) રૂ. ૦)≋નું ૨ાા શેર તો કળશીનું શું ?
૨૭૭) રૂ. ૦ાનું ૫ શેર તો બેડીઆનો ભાવ શો ?
૨૭૮) ૨ાા શેરના રૂ. ૦)~ા તો કળશીનું શું ?
૨૭૯) રૂ. ૨૩ાાા બેડીઉં તો ૧૫ શેરનુ શું ?
૨૮૦) રૂ. ૧)~ાાનું ૭ાા શેર તો રૂ. ૭૦)નું કેટલું ?
૨૮૧) ૨ાા શેરનો ૩ાા પૈસા તો ૧૬ મણુનું શું ?
૨૮૨) ૩ પૈસાનું ૧ાા શેર તો રૂ. ૧ાા નું કેટલું ?
૨૮૩) ૫ શેરની ૯ પાઈ તો ૨ કળશીનું શું ?

૨૮૪) ૧૧ શેરના ૩॥ પૈસા તો ૮ મણનું શું ?
૨૮૫) ટીપરીની ૨ પાઇ તો ફરાનું શું ?
૨૮૬) એકરના રૂ. ૨૫૬) તો ૨॥ ચોરસ આનાનું શું ?
૨૮૭) રૂ. ૨૪ ફરો તો ૩ શેર ૧ ટીપરીનું શું ?
૨૮૮) એક આનાનું ૧૫ શેર તો ૧॥ ગાલ્લી ૩ મણનું શું ?
૨૮૯) રૂ. ૭૨) ભાર તો રૂ. ૦।૦॥નું કેટલું આવે ?
૨૯૦) ૪૨, ૪૪, ૪૮, ૫૦, સાઠા તોલે ૩૨ મણ પાકાના કાચા મણ કેટલા ?
૨૯૧) રૂ. ૩૭॥ ખાંડી તો શેર ૩)=નું શું ?
૨૯૨) ૭॥ પેન્સનું ૨૨॥ ગ્રેન તો ૧ ટ્રોય પૌંડનું શું ?
૨૯૩) રૂ. ૨૭॥ ફરો તો ०। શેરનું શુ ?
૨૯૪) રૂ. ०)-નું ०। શેર તો ફરાનું શું ?
૨૯૫) રૂ. ૯૦) ભાર તો ૪ શેરનુ શુ ?
૨૯૬) રૂ. ૭૬॥।= ગાલ્લી તો ૫ શેરનું શું ?
૨૯૭) ૨ પૈસાના ૪ તાવ તો રૂ. ૭॥ના કેટલા ?
૨૯૮) ૫ શેરના ૩ પૈસા તો ગાલ્લીનું શું ?
૨૯૯) રૂ. ०।≡નું ૫ શેર તો ૧॥ ખાંડીનું શું ?
૩૦૦) ૨ પાઇનું ૫ શેર તો ગાલ્લીનુ શું ?
૩૦૧) રૂ. ૩॥ રીમ તો ૨॥ રીમ ૨ તાવનું શું ?
૩૦૨) રૂ. ०)≡॥નું ૫ શેર તો ૧૧ કળશી ૨॥ મણનું શું ?
૩૦૩) ૨૪ શેર પાકાના ૪૨, ૪૪, ૪૫, ૪૮, અને સાઠા તોલે કાચા શેર કેટલા ?
૩૦૪) ૧ આનાનું ૩ શેર તો ૪॥ માણીનું શું ?
૩૦૫) રૂ. ૫૨॥ ગાલ્લી તો ૫ શેરનું શું ?
૩૦૬) રૂ. ૪૫ નું વર્ષ તો ૧॥ માસ ૧॥ દિવસનું શું ?
૩૦૭) મણે ૨, ૨।, ૨॥, ૩, ૩। અને ૪ શેર બારદાન કાપતાં ૨૪ મણનું બાકી કેટલું તોલ રહેશે ?

૩૦૮) ૫ શેરની ૨ પાઇ તો રૂ. ૧)નું કેટલું ?
૩૦૯) રૂ. ૪૫) ભાર તો ૪ શેરનું શું ?
૩૧૦) ભારના રૂ. ૩૭ાા તો રૂ. ૦ાા=નું કેટલું ?
૩૧૧) ૩ શેરનો રૂ. ૦)ˆ તો રૂ ૧૫)નું કેટલું ?
૩૧૨) રીમના રૂ. ૫) તો ૫ તાવનું શું ?
૩૧૩) ૫ શેરના રૂ. ૦ા= તો ગાલ્લીનું શું ?
૩૧૪) રૂ. ૭૨ા= ભાર તો રાા મણનું શું ?
૩૧૫) ૪૨ તોલે ૨૧ મણનું, ૪૪ તોલે ૫૫ મણનું, ૪૫ તોલે ૬૭ાા મણનું, ૪૮ તોલે ૮૪ મણનું અને ૬૦ તોલે ૧૫ મણ કાચાનુ પાકું કેટલું ?
૩૧૬) રૂ. ૬ા સેકડો તો ૧૦ નંગનું શુ ?
૩૧૭) ૭ાા પૈંડમાં એક પોડ આવે તો ૧ પેનીવેટનું શું બેસે?
૩૧૮) રૂ. ૭ાા રીમ તો ૨ તાવનું શું ?
૩૧૯) રૂ. ૧)ના ૨ રીમ તો ૧ા ધાનું શું ?
૩૨૦) રૂ. ૭ાા મણ તો શેર ૦)=નું શું ?
૩૨૧) ૨ અધોળના રૂ. ૦)ઋા તો મણનું શું ?
૩૨૨) ૭ આનાનું રાા શેર તો ખાંડીનું શું ?
૩૨૩) ૨ શેરનો રૂ. ૦)૦ાાા તો કળશીનું શું ?
૩૨૪) ૩ શેરના રૂ. ૦ા૦ાા તો ભારનું શું ?
૩૨૫) નવટાંકના ૪ પૈસા તો મણનુ શુ ?
૩૨૬) ૦ાા પાશેરની ૧ પાઇ તો ૫ શેરનું શું ?
૩૨૭) રૂ. ૦)ઋનું નવટાંક તો મણનું શું ?
૩૨૮) રૂ. ૨૫) મણ તો રૂ. ૦ા=ાનું કેટલું આવે ?
૩૨૯) રૂ. ૦)૦ાાનું અધોળ તો અધમણનું શું આપવું ?
૩૩૦) રૂ. ૧૫નું ૦ાા મણ તો રાા રૂપીઆભારનું શું ?
૩૩૧) રૂ. ૦)ˉાનું શેર આવે તો રૂ. ૨૫)માં કેટલું આવે ?

૩૩૨) પૈસાનું નવટાંક તો મણનું શું ?

૩૩૩) રૂ. ૩ાા સેંકડો તો હજારનું શું ?

૩૩૪) ૧ા શેરનો રૂ. ૦)૦ાાા તો ૦ાા ખાંડીનું શું ?

૩૩૫) રૂ. ૦ાા=ની ૧૦૦ પેન તો ૧૦ પેનનું શુ ?

૩૩૬) રૂ. ૧ા− નું શેર ૧ા− તો રૂ. ૦)− નું કેટલું ?

૩૩૭) રૂ. ૧ાા−ના ૧૦૦ કેળાં મળે તો ૨૩૦ કેળાંનું શું ?

૩૩૮) રૂ. ૬૫ાા= ગાલ્લી તો ૪ાા મણનું શું ?

૩૩૯) સેંકડાના રૂ. ૩)= તો રૂ ૧ા=ાા ના કેટલાં નંગ ?

૩૪૦) ૮૦ નંગના રૂ ૩ાા તો સેકડાનું શુ ?

૩૪૧) એક ટોપીના રૂ ૦ા=ાા પડે તો રૂ. ૬ાામાં કેટલી
ટોપીઓ આવે ?

૩૪૨) ૧ાા શેરનો રૂ. ૦)−ા તો રૂ. ૨ાાનું કેટલું ?

૩૪૩) શેર ૩)=નો એક આનો તો ખાંડીનું શું ?

૩૪૪) રૂ. ૩૬ાા− માણી તો ૮ શેરનું શું ?

૩૪૫) ૧ાા દિવસના રૂ. ૦)=ાા તો વર્ષ નું શું ?

૩૪૬) ૬ શેરનો રૂ. ૦)− તો રૂ. ૧ાાનું કેટલું ?

૩૪૭) ૧ાા શેર દુધનો રૂ ૦)− તો રૂ. ૩૦ નું કેટલું ?

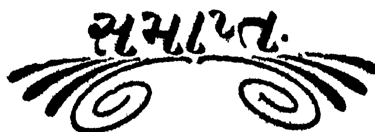
૩૪૮) ૮ મણના રૂ. ૨૫) તો ૧ શેરનુ શું ?

૩૪૯) ગાલ્લીના રૂ. ૪૦) તો રૂ. ૦)=માં કેટલું આવે ?

૩૫૦) રૂ. ૨૮)= મહીનો તો ૨ાા મહીના ૧૦ દિવસનું શું ?

૩૫૧) રીમ કાગળના રૂ. ૩ાા=ાા પડે તો ગાંસડીનું શું ?

સૂચના—વ્યવહારમાં લાગુ પાડી હિસાબ મંડાવવા.

[illegible]

[illegible]

[illegible] ૧ લી. [illegible]

[illegible] તથા [illegible]

[illegible]

[illegible]

સંવત [illegible] સને [illegible] કિંમત ૦ [illegible]

[illegible] મોતીરામ [illegible]

ગોપીપુરા-સુરત.

[illegible]

[illegible] મોતીરામ.

ગોપીપુરા-સુરત.